

BESCHIKKING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-BRABANT

op het op 11 augustus 2022 door ons ontvangen verzoek op grond van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming, voor het opleggen van een verplichting aan het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill, in de gemeente Land van Cuijk.

INHOUDSOPGAVE

BESCHIKKING	2
<u>1</u> <u>Onderwerp</u>	3
<u>2</u> <u>Beschikking</u>	3
PROCEDURELE ASPECTEN	4
<u>1</u> <u>Verzoek</u>	4
<u>2</u> <u>Uitspraak rechtbank Oost-Brabant</u>	4
<u>3</u> <u>Bevoegd gezag</u>	4
<u>4</u> <u>Herstelbesluit</u>	Error! Bookmark not defined.
OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN	5
<u>1</u> <u>Wettelijk kader – Wet natuurbescherming</u>	5
<u>2</u> <u>Het verzoek</u>	6
<u>3</u> <u>Inhoudelijke beoordeling</u>	6
<u>4</u> <u>Conclusie</u>	32

BESCHIKKING

1 Onderwerp

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant hebben op 11 augustus 2022 van de Milieuvereniging Land van Cuijk een verzoek op grond van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het opleggen van een verplichting aan het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill, in de gemeente Land van Cuijk.

2 Beschikking

Gelet op de bepalingen van de Wet natuurbescherming besluiten wij:

- I. het verzoek van de Milieuvereniging Land van Cuijk op grond van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming **af te wijzen**, voor het opleggen van een verplichting aan het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill, in de gemeente Land van Cuijk.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Brabant
Namens dezen,

Dit document is digitaal ondertekend en bevat daardoor geen handtekening.

PROCEDURELE ASPECTEN

1 Verzoek

Op 11 augustus 2022 hebben wij van de Milieuvereniging Land van Cuijk een verzoek op grond van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming ontvangen voor het opleggen van een verplichting aan het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill, in de gemeente Land van Cuijk. Het verzoek is geregistreerd onder Z/230939.

2 Uitspraak rechtbank Oost-Brabant

De rechtbank Oost-Brabant heeft op 5 september 2024 een uitspraak gedaan (zaaknummer: SHE 23/432).¹ In de uitspraak beoordeelt de rechtbank het beroep van de Milieuvereniging Land van Cuijk tegen de afwijzing van het verzoek om toepassing van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming. De Milieuvereniging Land van Cuijk heeft ons verzocht om voor te schrijven dat aan de Udensedijk 32 te Mill niet langer dieren mogen worden gehouden. Wij hebben dit verzoek met het besluit van 19 januari 2024 (met kenmerk: Z/181096) afgewezen. De Milieuvereniging Land van Cuijk heeft bezwaar gemaakt dit tegen besluit. Ter behandeling is dit besluit voor rechtstreeks beroep door ons doorgezonden aan de rechtbank Oost-Brabant.

De rechtbank Oost-Brabant heeft het beroep op 5 augustus 2024, gelijktijdig met de beroepen in zaken SHE 23/1174, SHE 23/1601 en SHE 23/1644, ter zitting behandeld.

Naar oordeel van de rechtbank is voldoende duidelijk dat in de brief van de Milieuvereniging Land van Cuijk van 11 augustus 2022 een verzoek om toepassing van artikel 2.4 van de Wet natuurbescherming is gedaan. De rechtbank heeft het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (hierna: GS) daarom opgedragen een nieuw besluit te nemen met inachtneming van de uitspraak van de rechtbank.

Middels onderhavig herstelbesluit geven wij invulling aan de beslissing van de rechtbank Oost-Brabant.

3 Bevoegd gezag

Omdat de activiteiten waarop het verzoek zich richt, plaatsvinden in de provincie Noord-Brabant zijn wij op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op het verzoek te beslissen.

4 Herstelbesluit

De rechtbank Oost-Brabant heeft in rechtsoverweging 7 van de uitspraak van 5 september 2024 (uitspraaknummer SHE 23/432) GS opgedragen binnen 2 maanden een nieuw besluit te nemen. Derhalve is onderhavig herstelbesluit genomen.

¹ Rechtbank Oost-Brabant d.d. 5 september 2024, 23/432 (ECLI:NL:RBOBR:2024:4145)

OVERWEGINGEN EN TOETSINGEN

1 Wettelijk kader – Wet natuurbescherming

Artikel 2.7 van de Wnb heeft betrekking op de vergunningplicht in verband met Natura 2000-gebieden (habitat- en vogelrichtlijngebieden). Op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb is het verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (hierna: GS) projecten te realiseren die, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied.

Op 20 januari 2021 heeft de Afdeling een aantal uitspraken gedaan². De Afdeling verwijst in de uitspraak 201907146/1/R2 naar de per 1 januari 2020 gewijzigde vergunningplicht. Deze wijziging houdt in dat er geen vergunningplicht meer geldt voor een wijziging van het project op basis van intern salderen waarbij er geen significante gevolgen zijn voor Natura 2000-gebieden. Als gevolg hiervan kunnen er geen vergunningen in het kader van de Wnb verleend worden voor projecten die gebaseerd zijn op intern salderen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen op grond waarvan een vergunning kan worden ingetrokken of gewijzigd. De vergunning kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de vergunninghouder zich niet houdt aan de vergunning.

Op grond van artikel 2.2, tweede lid, van de Wnb dragen GS er zorg voor dat in hun provincie passende maatregelen als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn worden getroffen die nodig zijn voor Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor de onderscheiden gebieden.

Op grond van artikel 2.4, eerste lid, van de Wnb kunnen GS, indien dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, een verplichting op leggen aan degene die een handeling verricht of het voornemen daartoe heeft.

Inwerkingtreding Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met deze wet voegt de overheid de regels voor de fysieke leefomgeving samen. De Wnb is opgegaan in de Omgevingswet, met de Aanvullingswet natuur en het Aanvullingsbesluit natuur.

Met het ingaan van de Omgevingswet veranderen onder meer de benamingen van wetsinstrumenten. Zo is de benaming voor een vergunning op grond van de Wnb (artikel 2.7, tweede lid) gewijzigd naar een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit op grond van de Omgevingswet (artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e).

U kunt meer lezen over gebiedsbescherming onder de Omgevingswet op de volgende website <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/activiteiten-natuur/natura-2000-activiteit/>.

Overgangsrecht Omgevingswet

Voor dit verzoek is overgangsrecht van toepassing. Dit betekent dat het oude recht van toepassing is voor dit verzoek tot het besluit onherroepelijk is. De reden hiervoor is dat het verzoek is ingediend vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet (hierna: Ow) (1 januari 2024). Dit overgangsrecht staat beschreven in artikel 2.9, eerste lid, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet.

² Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 januari 2021, zaaknummer 201907146/1/R2 samen met 201907142/1/R2 en 201907144/1/R2.

2 Het verzoek

Het verzoek ziet op het opleggen van een verplichting aan het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill, in de gemeente Land van Cuijk. Het bedrijf W.M van Dommelen is een agrarisch bedrijf voor het huisvesten van (groot-)ouderdieren van vleeskuikens in opfok, jonger dan 19 weken. De veehouderij voert activiteiten uit die stikstofemissie en -depositie als gevolg hebben.

Specifiek wordt verzocht om met toepassing van artikel 2.4 van de Wnb het bedrijf de verplichting op te leggen dat de activiteit, zijnde het houden van dieren, niet langer uitgevoerd mag worden. Dit ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn. In het verzoek wordt gesteld dat passende maatregelen nodig zijn voor de noodzakelijke daling van de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden 'Deurnsche Peel & Mariapeel', 'Sint Jansberg', 'Oeffelter Meent', 'Boschhuizerbergen', 'Maasduinen' en 'Zeldersche Driessen'. Een uitgebreide omschrijving is opgenomen in het verzoek.

Op 28 maart 2017 is een vergunning ingevolge de Wet natuurbescherming (met kenmerk: Z/041934-47972) verleend aan W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32 te Mill. De natuurvergunning is verleend op basis van intern salderen. Het project is vergund omdat er sprake is van minder stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie. Indien een wijziging of uitbreiding niet leidt tot een toename van stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie, is uitgesloten dat de wijziging significante gevolgen heeft. Sinds de uitspraak van de Afdeling van 20 januari 2021 geldt in die situatie geen vergunningplicht meer.³

Zoals de indiener van onderhavig verzoek ook beaamt kan een intrekking van de vergunning niet als passende maatregel worden geduid aangezien onder het huidige recht voor projecten die met intern salderen tot stand komen geen vergunningplicht (meer) geldt. De reden hiervoor is dat met de intrekking van een vergunning voor een activiteit die niet langer vergunningplichtig is, niet kan worden bewerkstelligd dat de activiteit wordt beëindigd. Ook zonder de natuurvergunning kan de activiteit immers blijven plaatsvinden zolang deze niet leidt tot een toename van stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie.

Het opleggen van een verplichting zoals bedoeld in artikel 2.4, eerste lid, van de Wnb kan beschouwd worden als een invulling van de verplichtingen van GS om passende maatregelen te treffen die volgen uit artikel 2.2 van de Wnb.

De indiener verzoekt om de gevraagde passende maatregel te nemen met toepassing van artikel 2.4 van de Wnb, door het opleggen van een verplichting om de handelingen van W.M. van Dommelen te staken. Daarop wordt hierna verder ingegaan.

3 Inhoudelijke beoordeling

Voor de locatie Udensedijk 32, 5451 PK te Mill is op 28 maart 2017 een vergunning op grond van de Wnb verleend (kenmerk: Z/041934-47972). De vergunning ziet op het houden van 36.500 ouderdieren van vleeskuikens in opfok, jonger dan 19 weken (Or-code⁴: HE3.100) en 6 volwassen paarden (Or-code: HL1.100), met een ammoniakemissie van in totaal 9.155 kg NH₃/jr. Deze natuurvergunning is onherroepelijk en alle stallen zijn opgericht.

De natuurvergunning van 28 maart 2017 is op 28 april 2021 (kenmerk: Z/138052), 18 juli 2022

³ Uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 20 januari 2021, zaaknummer 201907146/1/R2 samen met 201907142/1/R2 en 201907144/1/R2.

⁴ Stalsysteem weergegeven door code zoals opgenomen in bijlage V van de Omgevingsregeling. De Omgevingsregeling is de ministeriële regeling bij de Omgevingswet

(kenmerk: Z/173443) en 22 december 2022 (kenmerk: Z/153729) gedeeltelijk ingetrokken. De natuurvergunning van 28 maart 2017 is voor het overige in stand gelaten, waarbij wij het bedrijf W.M. van Dommelen op grond van artikel 2.4, eerste lid, van de Wet natuurbescherming de verplichting hebben opgelegd als gevolg van de resterende activiteiten na eerdergenoemde intrekkingen niet meer ammoniakemissie te veroorzaken dan 2.140,75 kg NH₃/jr (afgezien van de ammoniakemissie die in het besluit van 28 april 2021 (met kenmerk: Z/138052) is ingetrokken). De ammoniakemissie van 2.140,75 kg NH₃/jr komt overeen met 8.443 (groot-)ouderdieren van vleeskuikens in opfok, jonger dan 19 weken en 6 volwassen paarden.

In de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant van 5 september 2024 heeft de rechtbank het beroep tegen twee gedeeltelijke intrekkingen beoordeeld (zaaknummers: SHE 23/1644 en SHE 23/1174). Het gaat hierbij om de intrekkingen van 18 juli 2022 (kenmerk: Z/173443) en 22 december 2022 (kenmerk: Z/153729). De rechtbank heeft geoordeeld dat de twee gedeeltelijke intrekkingen in stand blijven. Op 11 oktober 2024 heeft de Milieuvereniging Land van Cuijk hoger beroep aangetekend tegen de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant van 5 september 2024 met zaaknummers SHE 23/1644 en SHE 23/1174.

Artikel 6, tweede lid van de Habitatrichtlijn

Uit artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn volgt dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de Natura 2000-gebieden niet mag verslechteren. Dit betekent dat behoud duurzaam geborgd moet worden. De provincie geeft dan ook invulling aan deze verplichting.

Op grond van artikel 2.4, eerste lid van de Wnb leggen GS 'als dat nodig is voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen' aan degene die een handeling verricht of daartoe het voornemen heeft, een verplichting op om (1) informatie over de handeling te verstrekken; (2) de nodige preventieve of herstelmaatregelen te treffen; (3) de handeling volgens daarbij gegeven voorschriften uit te voeren, of (4) de handeling niet uit te voeren of te staken.

Deze bepaling wordt beschouwd als een invulling van de verplichtingen voor GS om instandhoudings- en passende maatregelen te treffen (volgend uit artikel 2.2 van de Wnb). In de wijze waarop GS invulling geven aan de verplichting om, op grond van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl), door het treffen van passende maatregelen, een verslechtering van Natura 2000-gebieden te voorkomen, bestaat voorts keuzevrijheid. Het opleggen van een verplichting is in het licht van die keuzevrijheid niet altijd een passende maatregel die moet worden getroffen.

Wij wijzen er hierbij op dat de (positieve) effecten van de maatregelen niet vast hoeven te staan en dat het niet noodzakelijk is dat concreet wordt aangegeven welke maatregelen tot dezelfde reductie van stikstofdepositie leiden als de intrekking van een natuurvergunning (zie de uitspraak van de Afdeling met kenmerk ECLI:NL:RVS:2021:71, rechtsoverwegingen 7.2, 7.3 en 13 - 14.8). Daarbij is het ook niet nodig dat ten aanzien van elk (stikstofgevoelig) Natura 2000-gebied op hexagoonniveau ecologisch wordt beoordeeld tot welk niveau de depositie uiteindelijk moet worden teruggebracht. De verplichting om een pakket van passende maatregelen inzichtelijk te maken is immers iets anders dan het per gebied uitvoeren van een passende beoordeling voor een concreet project. Zie in dit kader bijvoorbeeld ook de uitspraak van de rechtbank Gelderland van 22 oktober 2021 (kenmerk: ECLI:NL:RBGEL:2021:5684, rechtsoverwegingen 10 – 10.2).

Zoals ook door de indiener wordt aangegeven, zijn maatregelen nodig om verslechtering in Natura 2000-gebieden te voorkomen. De maximale depositie van het bedrijf bedraagt 0,33 mol N/ha/jr op het Natura 2000-gebied 'Sint Jansberg' (gebaseerd op AERIUS Calculator 2024). Hierbij is de stikstofdepositie berekend op basis van de activiteiten die resteren na de drie gedeeltelijke

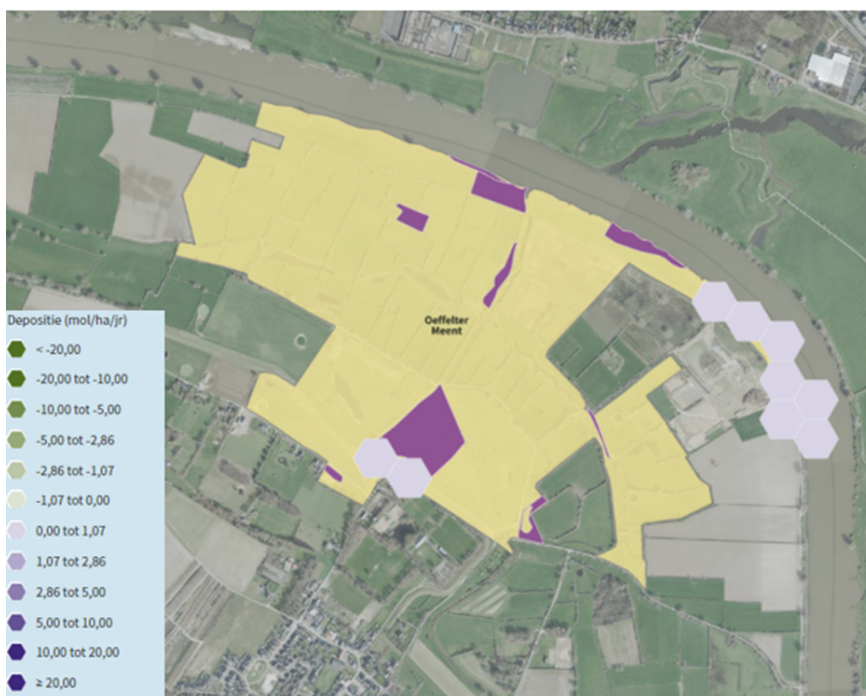
intrekkingen. Dit correspondeert met een ammoniakemissie van 2.140,75 kg NH₃/jr. Zoals hierboven benoemd heeft de rechtbank Oost-Brabant de gedeeltelijke intrekkingen in stand gelaten. Ondanks dat twee van de drie gedeeltelijke intrekkingen nog niet onherroepelijk zijn door het hoger beroep dat is aangetekend, gaan wij ervan uit dat deze intrekkingen standhouden. Onderhavig verzoek om het bedrijf op te leggen dat het houden van dieren in zijn geheel niet meer kan plaatsvinden, kan daarmee alleen zien op de resterende activiteiten. De ingetrokken activiteiten zullen immers al niet meer plaatsvinden. In de tabel hieronder wordt de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden weergegeven.

Natura 2000-gebied	Hoogste stikstofdepositie in mol N/ha/jr
Sint Jansberg	0,33
Maasduinen	0,20
De Bruuk	0,14
Zeldersche Driessen	0,14
Oeffelter Meent	0,14
Rijntakken	0,10
Boschhuizerbergen	0,07
Deurnsche Peel & Mariapeel	0,05

Hieronder worden schematisch de stikstofdeposities op de Brabantse Natura 2000-gebieden weergegeven en verder toegelicht.

Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent'

Onderstaand is een schematische weergave van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent' opgenomen.

Het terugdringen van stikstofuitstoot in overbelaste Natura 2000-gebieden is noodzakelijk voor herstel en versterking van de natuur. Het stoppen van de vergunde activiteiten zou bijdragen aan het omlaag brengen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent'. Onderstaande afbeelding laat de maximale stikstofdepositiebijdrage van het bedrijf op de habitattypen van Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent' zien.

Habitattypen en maximale belasting		Berekend (ha gekarteerd)	KDW (mol N/ha/jr)	Grootste toename (mol N/ha/jr) ▼
Oeffelter Meent				
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	0,45	1.357,00	0,14
H6120	Stroomdalgraslanden	0,38	1.286,00	0,12

In de bovenstaande afbeelding is te zien dat er een belasting is berekend op beide habitattypen. Stroomdalgraslanden (H6210) is aangewezen als een prioritair habitatype. Verder is een depositie berekend op de glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver, H6510A). De bijdrage van het bedrijf op deze habitattypen bedragen respectievelijk 0,14 en 0,12 mol N/ha/jr.

Instandhoudingsdoelstellingen

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent' per habitatype en leefgebieden van soorten. Ook geeft de tabel de huidige trend in oppervlakte en kwaliteit. De tabel is afkomstig uit de Natuurdoelanalyse 'Oeffelter Meent' van 28 februari 2023.

Habitatcode	Habitatype	Doel oppervlakte*	Doel kwaliteit*	Trend oppervlakte	Trend kwaliteit	Stikstof 2020 (AERIUS 2022)	Stikstof 2030 (AERIUS 2022)
H6120*	Stroomdalgraslanden	>	>	Positief	Neutraal / negatief	Matige overbelasting	Geen overbelasting
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	>	>	Negatief	Negatief	Matige overbelasting	Geen overbelasting

* IHD voor omvang en kwaliteit: ">" is uitbreiding/verbetering; '=' is behoud

Soortcode	Habitatsoort	Doel populatie	Doel oppervlakte*	Doel kwaliteit*	Trend oppervlakte	Trend kwaliteit	Trend populatie	Stikstof 2020 (AERIUS 2022)	Stikstof 2030 (AERIUS 2022)
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=	Stabiel	Stabiel / positief	Onbekend	nvt	nvt
H1166	Kamsalamander	=	=	=	Stabiel	Stabiel / negatief?	Onbekend	nvt	nvt
H1337	Bever	=	=	=	Positief	Positief	Positief	nvt	nvt

* IHD voor omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud/uitbreiding populatie: ">" is uitbreiding/verbetering; '=' is behoud

De conclusie uit de natuurdoelanalyse (hierna: NDA) verschilt tussen de twee habitattypen. Stroomdalgraslanden (H6210) krijgt het oordeel of de natuurdoelen behaald kunnen worden 'Ja, mits'. Dit houdt in dat de verbeterdoelen nog niet zijn gehaald, maar dat deze wel verwacht worden op de langere termijn. In deze conclusie wordt wel rekening gehouden met aanvullende, effectieve bronnen/of herstelmaatregelen. Voor het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver, H6510A) geldt een 'nee, tenzij' conclusie. Dit houdt in dat er verslechtering is geconstateerd en dat de verbeterdoelen niet gehaald worden zonder aanvullende, effectieve bronnen/of herstelmaatregelen. Er is sprake van een negatieve trend in de kwaliteit van het habitatype door stikstofbelasting en een matige overbelasting ten tijde van het opstellen van de NDA. De algehele conclusie uit de NDA is dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn voor het behalen van de relevante instandhoudingsdoelstellingen. Zodoende is het noodzakelijk dat aanvullende maatregelen worden getroffen om tot het doelbereik te komen. Deze aanvullende

maatregelen komen in onderhavige beschikking onder het kopje 'Pakket aan andere passende maatregelen' aan bod.

Staat van instandhouding van de habitattypen

H6210 Stroomdalgraslanden

Het Natura 2000-gebied is belangrijk voor het habitatype stroomdalgraslanden. Ondanks de beperkte omvang van het gebied is het Natura 2000-gebied voor stroomdalgraslanden één van de zeven belangrijkste gebieden van Nederland. Volgens de T0-habitattypenkaart komt het habitatype met een oppervlakte voor van 3,32 hectare.

Potentiële uitbreiding van het habitatype in het gebied is alleen mogelijk op zandige kalkrijke bodems. Omdat het grootste gedeelte van het gebied bestaat uit zware en kalkloze bodems is mogelijkheid voor uitbreiding gering. Ondanks dat momenteel specifieke gegevens van de vegetatie ontbreken, zijn in de percelen wel kenmerkende soorten schraallandvegetaties zoals, zacht vetkruid voorjaarszegge, viltganzerik, kattendoorn, lathyruswikke, gestreepte klaver, echte kruisdistel, moeslook en groot schapengras waargenomen. De trend van het habitatype lijkt daarmee positief. In het beheerplan zijn vegetatiekarteringen in het gebied met elkaar vergeleken waaruit bleek dat vergrassing was toegenomen in het gebied. Knelpunten voor de stroomdalgraslanden zijn de verhoogde stikstofuitstoot maar ook door verminderde (menselijke) dynamiek en de aanvoer van voedingsstoffen (rijke slib) vanuit de Maas. Doordat de invloed van het grondwater op de basenvoorziening van het stroomdalgrasland zeer beperkt is, zijn de stroomdalgraslanden voor hun overleving afhankelijk van basenaanvoer via de Maas. De afname van de overstromingsfrequentie en -duur betekent dus ook een afname van de aanvoer van baserijk water voor de stroomdalgraslanden. Deze verminderde basenaanvoer kan op termijn leiden tot achteruitgang van het stroomdalgrasland.

De huidige depositie ligt maximaal 108 mol N/ha/jr boven de kritische depositiewaarde (KDW). In 32% van de relevante hexagonen is sprake van matige overbelasting. Verwachting is dat deze overbelasting in 2025 geheel is verdwenen.

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)

Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (type glanshaver) komt een groot gedeelte voor binnen Natura 2000-gebieden, het belang van de Oeffelter Meent voor dit habitatype is niet specifiek aangegeven. De instandhoudingsdoelstelling voor glanshaver- en vossenstaarthooilanden in de Oeffelter Meent is uitbreiding van oppervlakte en uitbreiding van kwaliteit. De totale oppervlakte van glanshaverhooiland is 15 tot 35 hectare. Doordat de oevers van de Maas door ontstening van de oever weer vrij mogen eroderen is het oppervlak van het habitatype op de oeverwal afgenomen. In het Maasheggenlandschap in de Meerkampen zijn echter de potenties voor glanshaverhooilandvegetatie optimaal benut zodat er nog steeds sprake is van een (forse) uitbreiding van het oppervlak.

Bij de glanshaverhooilanden ligt de huidige depositie maximaal 21 mol N/ha/jr boven de kritische depositiewaarde (KDW). In 5% van de relevante hexagonen is daardoor sprake van matige overbelasting. Verwachting is dat in 2025 bij 1% van de relevante hexagonen sprake is van matige overbelasting en dat deze overbelasting in 2030 geheel is verdwenen.

Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel'

Onderstaand is een schematische weergave van de stikstofdepositie op het noordelijk deel van het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' opgenomen (deelgebied ('De Bult')).

Het terugdringen van stikstofuitstoot in overbelaste Natura 2000-gebieden is noodzakelijk voor herstel en versterking van de natuur. Het stoppen van de vergunde activiteiten zou bijdragen aan het omlaag brengen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel'. Onderstaande afbeelding laat de maximale stikstofdepositiebijdrage van het bedrijf op het habitatype van Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' zien.

Deurnsche Peel & Mariapeel				
H7120ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	103,31	500,00	0,05
Lg04	Zuur ven	0,82	1.071,00	0,03
ZGH7120ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,18	500,00	0,03

In de bovenstaande afbeelding is te zien dat er een belasting is berekend op het habitatype herstellende hoogvenen, actief hoogveen (H7120). De bijdrage van het bedrijf op dit habitatype bedraagt 0,05 mol N/ha/jr.

Instandhoudingsdoelstellingen

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' per habitatype en leefgebieden van soorten. Ook geeft de tabel de huidige trend in oppervlakte en kwaliteit. De tabel is afkomstig uit de Natuurdoelanalyse 'Deurnsche Peel & Mariapeel' van 28 februari 2023.

Habitat-code	Habitattype	Doel oppervlakte*	Doel kwaliteit*	Trend oppervlakte	Trend kwaliteit	Stikstof 2020 (AERIUS 2022)	Stikstof 2030 (AERIUS 2022)
H3020	Droge heiden	=	=	Onbekend	Negatief	Matige overbelasting	Matige overbelasting
H7110A*	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	>	>	Negatief	Negatief	Sterke overbelasting	Sterke overbelasting
H7120	Herstellende hoogvenen	= (< tgv H7110A)	>	Negatief	Negatief	Sterke overbelasting (zowel H7120ah als ZGH7120ah)	Sterke overbelasting (zowel H7120ah als ZGH7120ah)

* IHD voor omvang en kwaliteit: ">" is uitbreiding/verbetering; "=" is behoud

Soortcode	Habitatsoort	Doel populatie	Doel oppervlakte*	Doel kwaliteit*	Trend oppervlakte	Trend kwaliteit	Trend populatie	Stikstof 2020 (AERIUS 2022)	Stikstof 2030 (AERIUS 2022)
H1134	Bittervoorn	=	=	=	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	N.v.t.	N.v.t.
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	=	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	Onbekend, maar waarschijnlijk stabiel tot positief	N.v.t.	N.v.t.

* IHD voor omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud/uitbreiding populatie: ">" is uitbreiding/verbetering; "=" is behoud

De habitatrichtlijnsoorten krijgen het oordeel of wordt voorkomen dat verslechtering optreedt 'Ja, wordt voorkomen'. De conclusie uit de NDA voor het habitattype waar het bedrijf stikstofdepositie op heeft (H7120) is een 'nee, tenzij' conclusie. Dit houdt in dat er verslechtering is geconstateerd en dat de verbeterdoelen niet gehaald worden zonder aanvullende, effectieve bronnen/of herstelmaatregelen. Er is sprake van een negatieve trend in de kwaliteit van het habitattype door stikstofbelasting en een matige tot sterke overbelasting ten tijde van het opstellen van de NDA. De algehele conclusie uit de NDA is dat aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn voor het behalen van de relevante instandhoudingsdoelstellingen. Zodoende is het noodzakelijk dat aanvullende maatregelen worden getroffen om tot het doelbereik te komen. Deze aanvullende maatregelen komen in onderhavige beschikking onder het kopje 'Pakket aan andere passende maatregelen' aan bod.

Staat van instandhouding

H7120 Herstellende hoogvenen

Het instandhoudingsdoel voor herstellende hoogvenen is behoud van oppervlakte en verbetering van kwaliteit. In de Deurnsche Peel & Mariapeel is volgens de meest recente habitattypenkaart circa 1.132 hectare van dit habitattype aanwezig. Op basis van de oppervlaktes van de vegetatietypen is een beoordeling gemaakt van de vegetatiekundige kwaliteit ten opzichte van het habitattype. Hieruit blijkt dat 5% van de vegetaties die tot het habitattype kunnen behoren een goede tot matige kwaliteit hebben en 95% een matige kwaliteit. Daarom is er sprake van achteruitgang in kwaliteit. Het eindoordeel voor typische soorten is goed. In de NDA is voor de abiotische kenmerken de range voor het habitattype herstellende hoogvenen weergegeven en of in het Natura 2000-gebied de omstandigheden binnen deze range liggen. Aan de randvoorwaarden voor zuurgraad en overstromingstolerantie wordt voldaan, aan de overige randvoorwaarden (waarschijnlijk) niet. Door de afvoer van oppervlaktewater, drainage en doorsneden ondoorlatende lagen wordt niet meer voldaan aan de abiotische eisen ten aanzien van GLG en vochttoestand.

Tussenconclusie

Voor wat betreft een aantal habitattypen in de Natura 2000-gebieden is het noodzakelijk dat er aanvullende maatregelen worden getroffen. Zonder de intrekking van vergunningen van piekbelasters zal de noodzakelijke daling van de stikstofdepositie mogelijk niet binnen afzienbare termijn bereikt worden. Verschillende opkoopregelingen zijn sinds 3 juli 2023 van start gegaan. Deze regelingen zien toe op het stoppen van een veehouderij op vrijwillige basis. De regelingen staan

verder uitgelegd onder het kopje 'Opkoop piekbelasters'. Hierin wordt ook de indicatieve stikstofwinst op Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' meegenomen.

Wij ontkennen niet dat het project een bijdrage levert aan de verslechtering van de Natura 2000-gebieden, echter ontstaat daardoor niet de verplichting om artikel 2.4 van de Wnb toe te passen. Die verplichting is er wel indien een aanschrijving de enige passende maatregel zou zijn om te voorkomen dat de uitvoering van dat project resulteert in een verslechtering die een significant effect kan hebben. Dat is met het opleggen van een verplichting voor de activiteiten van de Udensedijk 32 te Mill niet het geval. Dit betreft dus niet de passende maatregel die genomen zou moeten worden in het kader van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl).

Voorts is, gelet op de beoordelingsruimte die wij hebben ten aanzien van de te treffen passende maatregelen, besloten om geen verplichting op te leggen aan het bedrijf. In de provincie wordt een pakket van andere passende maatregelen ter reductie van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden getroffen waardoor het niet noodzakelijk is om artikel 2.4 van de Wnb toe te passen als passende maatregel. Wij lichten dat hierna verder toe.

Pakket aan andere passende maatregelen

Allereerst wordt gewezen op de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (hierna: Wsn). In 2019 heeft het kabinet aangekondigd aan een solide structurele aanpak voor de stikstofproblematiek te werken. De kern van deze aanpak is om te werken aan herstel en versterking van de natuur en het terugdringen van de stikstofuitstoot. Dit voornemen heeft geresulteerd in de Wsn. De Wsn is verder uitgewerkt in het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering. Op basis van de Wsn gelden drie resultaatsverplichtingen voor de stikstofreductie.

De verplichting is (vooralsnog) als volgt: in 2025 moet minimaal 40 procent van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 10-15%). In 2030 moet minimaal de helft van de Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben bereikt (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 26%) en in 2035 moet dat minimaal 74 procent zijn (= landelijk gemiddelde emissiereductie van 50%). Deze waarden zijn verankerd in artikel 1.12a van de Wnb, thans artikel 2.15a van de Omgevingswet (hierna: Ow). De Wsn geeft verder de opdracht voor het vaststellen van een programma voor stikstofreductie en natuurverbetering met bron- en natuurmaatregelen. Daarnaast moet periodiek monitoring en bijsturing plaatsvinden.

In dat kader is onderzocht dat in 2030 een gemiddelde depositiereductie van 255 mol N/ha/jr nodig is om de omgevingswaarde te behalen. Een aanzienlijk deel hiervan, circa 120 mol N/ha/jr, wordt in 2030 bereikt als gevolg van vaststaand en voorgenomen beleid, het zogeheten autonome pad. Ook dragen de maatregelen uit het Klimaatakkoord voor circa 25 mol N/ha/jr bij aan de realisatie van de omgevingswaarde. De resterende opgave in aanvulling op het autonome pad bedraagt circa 110 mol N/ha/jr voor 2030. De potentiële stikstofreductie van het vastgesteld pakket maatregelen valt binnen een bandbreedte van 103 tot 180 mol/ha/jr in 2030, waarmee naar verwachting de omgevingswaarde voor 2030 wordt behaald.

In juli 2021 is in het kader van de uit de Wsn volgende verplichting om een programma voor stikstofreductie en natuurverbetering vast te stellen de Contourennota Programma stikstofreductie en Natuurverbetering (hierna: de Contourennota) vastgesteld. In de Contourennota zijn de contouren van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering beschreven. Voor het bereiken van de voor 2030 gestelde omgevingswaarde is een pakket met bronmaatregelen vastgesteld. Deze bronmaatregelen zijn vastgelegd in de Contourennota. Paragraaf 4 van de Contourennota bevat een

beschrijving van de bronmaatregelen. In paragraaf 4.1 van de Contourennota zijn deze bronmaatregelen verder uitgewerkt. Per maatregel is de status en het verwachte stikstofreducerende effect daarvan bepaald. De voorspelling is dat het totale maatregelenpakket leidt tot een reductie van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden van 103 tot 180 mol N/ha/jr in 2030.

Op 19 december 2022 is het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering gepubliceerd (hierna: 'programma'). Hierin zijn de contouren uit de Contourennota (nader) uitgewerkt. De kern van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is om de natuur te verbeteren. Hierbij staan twee doelen centraal:

- het verminderen van de stikstofdepositie in stikstofgevoelige natuurgebieden en daarmee te voldoen aan de wettelijke omgevingswaarden in de Ow (artikel 2.15a); en
- de natuur verbeteren door de instandhoudingsdoelstellingen in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden te halen.

Het programma bevat maatregelen die de stikstofdepositie bij de bron aanpakken en maatregelen die de natuur herstellen. Ook de monitoring en eventuele bijsturing van de maatregelen zijn onderdeel van het programma. Vanaf juni 2023 zal het programma worden geactualiseerd. Dit gebeurt aan de hand van de dan beschikbare gebiedsplannen, natuuranalyses, monitoringsgegevens en de uitwerking van het coalitieakkoord.

Naast stikstofreducerende maatregelen worden er in het kader van het programma verder ook natuurverbeteringsmaatregelen getroffen. Daarbij geldt dat het terugdringen van de stikstofdepositie van groot belang is, maar op zichzelf niet voldoende. De reductie van stikstofdepositie leidt op zichzelf niet per definitie tot herstel van de natuur. Daarvoor zijn ook natuurherstelmaatregelen nodig. In paragraaf 5 van het programma worden de maatregelen voor natuurverbetering mede onder verwijzing naar het Uitvoeringsprogramma Natuur beschreven en toegelicht. Te denken valt aan bijvoorbeeld hydrologische maatregelen. Zie hiervoor ook de besluittekst onder het kopje 'Beheersmaatregelen/natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen' in deze paragraaf.

De vereiste periodieke monitoring en bijsturing van het programma en de daarin opgenomen maatregelen zijn uitgewerkt in paragraaf 8 en 9 van het programma. De monitorings- en bijsturingssystematiek is een essentieel onderdeel van het programma en is op hoofdlijnen op wetsniveau geregeld. Op verzoek van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna: LNV) voert een consortium van het Planbureau voor de Leefomgeving (hierna: PBL), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM) en Wageningen University & Research (hierna: WUR) periodiek een evaluatie uit van het beleidsprogramma bij de Wsn. Het consortium brengt vier verschillende rapportages uit met ieder een eigen verschijningsfrequentie. Het gaat hierbij om monitoring en evaluatie over zowel gerealiseerde als verwachte (beleids)ontwikkelingen:

- De eerste reeks rapporten van het consortium beschrijft de ontwikkeling van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Deze rapporten verschijnen jaarlijks;
- De tweede reeks rapporten beschrijft de voortgang en effecten van stikstofreductie- en natuurherstelmaatregelen van het PSN. Deze rapporten verschijnen om de twee jaar, voor het eerst eind 2023;
- De derde reeks rapporten evalueert sociaaleconomische effecten en doeltreffendheid en doelmatigheid van het PSN. Ook deze rapporten verschijnen tweejaarlijks;
- Ten slotte beschrijft de vierde reeks rapporten de landelijke staat van instandhouding en doelbereik in Natura 2000-gebieden, en het doelbereik op gebiedsniveau. Deze rapporten

verschijnen om de zes jaar.

Op 28 februari 2024 is het eerste syntheserapport verschenen.⁵ Het syntheserapport 'Monitoring en Evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering' is een eerste tussenevaluatie van de voortgang van dit beleid. In dit rapport wordt geconstateerd dat de stikstof- en natuurmaatregelen die het kabinet-Rutte IV sinds 2021 heeft ingezet, positief bijdragen aan de toekomstige kwaliteit van de natuur. Verder daalt naar verwachting de gemiddelde overschrijding van de kritische depositiewaarden met een derde tot 2030, maar liggen de wettelijke stikstofdoelen ver buiten bereik. De recente maatregelen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) en de uiteindelijke opbrengst van de lopende Aanpak piekbelasting zijn in deze prognoses niet meegerekend. Voor de natuurherstelmaatregelen die sinds 2021 zijn genomen geldt dat de voortgang en effecten niet bekend zijn. Daarvoor zijn onvoldoende gegevens beschikbaar. De evaluatierapportages van het PBL gaan uit van de wettelijke doelen die gerelateerd zijn aan de kritische depositiewaarde. De (demissionair) minister voor Natuur en Stikstof heeft in een brief aan de Eerste en Tweede Kamer laten weten dat de rapportages bevestigen dat het hard nodig is om het beleid dat het kabinet in gang heeft gezet voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren. Zo wordt het NPLG samen met de provincies verder ingevuld om de doelen voor natuur, water en klimaat te halen.

Onlangs heeft de Europese Commissie het voorstel voor de budgetophoging voor de Aanpak piekbelasting goedgekeurd. Het budget is daarmee definitief opgehoogd met in totaal bijna € 1,45 miljard.⁶ Ook ondanks de voorgenomen koerswijziging van het kabinet en de vermindering van het transitiefonds verdwijnen deze opgaves niet. De provincie Noord-Brabant blijft investeren in een integrale aanpak van stikstof-, water-, natuur- en klimaatproblemen.⁷

Tot slot wordt opgemerkt dat provincies op grond van de Wsn gebiedsplannen moeten opstellen voor de gebiedsgerichte uitwerking van de landelijke omgevingswaarde en het programma stikstofreductie en natuurverbetering (zie ook artikel 1.12fa van de Wnb, thans artikel 3.9 van de Ow). In paragraaf 11 van het programma worden handvatten en kaders gegeven voor uitwerking van maatregelen in de gebiedsplannen. Ook worden er in het kader van het programma stikstofreductie en natuurverbetering voor ieder Natura 2000-gebied natuurdoelanalyses opgesteld. Met de natuurdoelanalyses wordt voorafgaand aan de vaststelling het programma beoordeeld of de in het programma opgenomen maatregelen in samenhang met andere maatregelen leiden tot het realiseren van (de condities voor) instandhoudingsdoelen voor stikstofgevoelige habitattypen en soorten voor het betreffende Natura 2000-gebied en of aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 7 van het programma. De (resultaten van de) natuurdoelanalyses werken door in de gebiedsplannen. Verder kunnen de natuurdoelanalyses gebruikt worden bij het actualiseren van Natura 2000-beheerplannen. De natuurdoelanalyses zijn in februari 2023 afgerond. De provincie Noord-Brabant heeft de natuurdoelanalyses op 1 maart 2023 voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit. Deze heeft de kwaliteit van een aantal analyses inmiddels getoetst. Na advisering door de Ecologische Autoriteit vindt waar nodig aanpassing plaats. Bijvoorbeeld voor het Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent' is op 23 mei 2023 door de Ecologische Autoriteit een advies uitgebracht over de natuurdoelanalyse van het gebied. Zo geeft de Ecologische Autoriteit aan dat de natuurdoelanalyse voor de 'Oeffelter Meent' een goed inzicht geeft in de globale opbouw van het

⁵ Rapport van het PBL van 28 februari 2024, zie de volgende link: [Monitoring en Evaluatie van het programma Stikstofreductie en Natuurverbetering: syntheserapport | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#)

⁶ Nieuwsbericht van de Rijksoverheid van 8 april 2024, zie de volgende link: [Meer budget en langere openstelling voor vrijwillige beëindigingsregelingen veehouderij | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

⁷ Persbericht van de provincie Noord-Brabant d.d. 19 september 2024, zie de volgende link: [Brabant koersvast: gebiedsgerichte aanpak gaat door | GGA groen blauw](#)

gebied, de factoren die tot het ontstaan van het gebied hebben geleid en de huidige drukfactoren zoals stikstof, isolatie van de populaties van soorten en droogte. De NDA verwijst niet altijd voldoende en juist naar achterliggende rapporten. De NDA beschrijft een aantal doeltreffende lopende en uitgevoerde maatregelen. De Ecologische Autoriteit constateert dat het treffen van deze maatregelen en de maatregelen uit de NDA aanzienlijk zal bijdragen, maar op zichzelf nog niet voldoende is om alle Natura 2000-doelen voor de 'Oeffelter Meent' te halen en verslechtering te voorkomen. Voor het totaalpakket aan benodigde maatregelen moeten ook andere maatregelen in beeld komen. Met name het inzicht in de bodemgesteldheid en de hydrologie is hiervoor essentieel. De Ecologische Autoriteit concludeert, op basis van de NDA, dat (verdere) verslechtering van de 'Oeffelter Meent' niet voor alle doelen is uitgesloten en dat niet alle doelen kunnen worden gehaald. De richtingen voor nieuwe maatregelen geven veel maar nog niet alle aanknopingspunten om Natura 2000-doelen in het gebiedsprogramma volledig te kunnen behalen. Een belangrijk uitgangspunt daarvoor is dat de overbelasting met stikstof moet afnemen. De Ecologische Autoriteit onderschrijft deze conclusie. Door het ontbreken van sommige gegevens kan niet goed worden bepaald hoe groot de opgave is voor het realiseren van alle instandhoudingsdoelen. Daarmee is wel de richting, maar niet de omvang van het maatregelenpakket te bepalen.

Stop op vergunningverlening Wet natuurbescherming

De resultaten van de natuurdoelanalyses voor 15 Noord-Brabantse Natura 2000-gebieden laten een verslechterd beeld van de natuur zien. Het gevolg van deze geconstateerde verslechtering is dat de vergunningverlening voor aanvragen met stikstofeffecten op Natura 2000-gebieden voorlopig stil ligt. totdat de benodigde aanvullende maatregelen zijn geborgd en de effecten ervan voldoende zeker zijn. Voor projecten op het gebied van infrastructuur, landbouw, industrie, woningbouw, maar ook voor projecten om te verduurzamen kan, in elk geval tijdelijk, geen vergunningverlening plaatsvinden. Daarnaast kan dit moment niet uitgesloten worden dat de ruimte die ingezet wordt bij extern salderen of vanuit een depositiebank niet al nodig is om de natuur te herstellen ('additionaliteitsvereiste'). Wij kunnen geen vergunningen verlenen tot er voldoende maatregelen waar de effecten voldoende zeker van zijn, geborgd zijn. Dit is een juridische eis.⁸

Het stopzetten van de vergunningverlening wordt niet als passende maatregel zoals bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Hrl gezien, maar deze constatering van ons heeft wel tot gevolg dat geen activiteiten worden vergund die een verslechtering van Natura 2000-gebieden tot gevolg kunnen hebben.

Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof en Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant

Verder wordt gewezen op de op 15 december 2020 door ons vastgestelde Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (hierna: 'BOS'). Hierin hebben wij, op basis van verschillende beleidsdocumenten en regelingen, diverse (bron)maatregelen ter reductie van de stikstofemissie en -depositie inzichtelijk gemaakt. De BOS geeft een overzicht van bronmaatregelen op landelijk niveau en bevat aanvullende maatregelen die wij inzetten om de stikstofdepositie verder omlaag te brengen. Daarbij wordt aangesloten bij de Rijksdoelstellingen om in 2030 minimaal de helft van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden onder de KDW te brengen, zoals ook is verankerd in artikel 2.15a van de Ow. Daarmee sluit de provincie één-op-één aan bij de huidige wet- en regelgeving.

Paragraaf 3.2 van de BOS bevat een overzicht van deze bronmaatregelen. De bronmaatregelen zijn onderverdeeld per sector en betreffen maatregelen in de landbouw, de mobiliteit, huishoudens,

⁸ Persbericht van de provincie Noord-Brabant van 1 maart 2023 'Analyses bevestigen slechte staat natuur

industrie en energie, de bouw (en de handel, diensten en overheid) en maatregelen ter bevordering van depositiedaling van stikstof uit het buitenland.

Verder zijn de (verwachte) effecten van de maatregelen in beeld gebracht. Daarvoor zijn de maatregelen gecategoriseerd in drie categorieën: +, ++ en +++. De betekenis van deze categorisering is als volgt:

- +: een depositiereductie van 0 – 5 mol/ha/jr;
- ++: een depositiereductie van 5-25 mol/ha/jr;
- +++: een depositiereductie van meer dan 25 mol/ha/jr.

De verwachte effecten van de maatregelen zijn per maatregel aangegeven in paragraaf 3.2.2 van de BOS. Daarnaast bevat bijlage A bij de BOS een overzicht van alle stikstofreductiemaatregelen waarbij een verwachting is gegeven van de effecten daarvan. Bijlage A bij de BOS bevat 44 maatregelen, waarvan ongeveer 22 provinciale maatregelen. In bijlage B bij de BOS zijn tot slot alle maatregelen nader toegelicht en is aangegeven wanneer het verwachte effect optreedt. Voor (een toelichting op) de maatregelen, de planning voor de uitvoering daarvan en de verwachte effecten wordt verwezen naar de BOS. Voorbeelden van (belangrijke) passende maatregelen uit de BOS zijn het stimuleren van extensivering en het bevorderen van duurzame mobiliteitskeuzes en de opkoop van agrarische bedrijven (daaronder begrepen de piekbelasters) en de stalmaatregelen uit de Omgevingsverordening Noord-Brabant (hierna: Verordening). In deze Verordening en voorgangers hiervan staan sinds 2010 verregaande eisen die worden gesteld aan veehouderijen. Beknopt betekent dit dat bij het realiseren van een nieuwe stal of installeren van een nieuw stalsysteem, deze op dierplaatsniveau moet voldoen aan de eisen van bijlage 2 'Technische eisen huisvestingssystemen' van de Verordening. De Verordening heeft als doel een borging van een blijvende daling van de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden.

Voor een samenvatting van de aanpak stikstof in de provincie Noord-Brabant wordt gewezen het document 'Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant'. Hierin wordt samenvattend ingegaan op zowel het aanpak van het Rijk (paragraaf 3) als op de provinciale BOS (paragraaf 4), waarbij zowel de getroffen of te treffen maatregelen ter reductie van de stikstofdepositie worden besproken (in het kader van het 'Tandwiel stikstof: Maatregelen voor minder stikstofuitstoot'), als de getroffen of te treffen maatregelen voor het sterker maken van de natuur (herstel- en verbetermaatregelen (in het kader 'Tandwiel natuur: Sterker maken van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden'). Laatstgenoemde herstel- en verbetermaatregelen worden nader toegelicht onder het kopje 'Beheersmaatregelen/ natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen' in deze paragraaf.

De BOS wordt parallel aan het opstellen van het Brabants Programma Landelijk gebied (hierna: BPLG) geactualiseerd tot BOS 2.0. De noodzaak tot actualisatie komt onder meer voort uit de looptijd van de huidige BOS tot 2023. Ook hebben er sinds de vaststelling van de huidige BOS in 2020 meerdere ontwikkelingen plaatsgevonden, zoals de bekendmaking van de landelijke indicatieve restopgaven voor de sectoren industrie/energie en mobiliteit en ontwikkelingen rond de Omgevingsverordening, die het noodzakelijk maken om te bezien of de huidige stikstofaanpak nog voldoende is om de doelstellingen op het gebied van stikstofreductie te realiseren. Ook de urgentie tot concretisering is hierbij van belang, daarom wordt voor de actualisatie ook meer ingezet op effectieve en concreet geborgde maatregelen.

Wij hebben op 25 april 2024 een concept-BOS 2.0 vastgesteld. Deze bespreekversie is openbaar. De planning is dat de BOS 2.0 wordt vastgesteld in december 2024. De BOS 2.0 geeft richting aan de ambities uit het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant'. Dit gebeurt langs de drie lijnen Verminderen, Versterken en Vooruitgaan. Dat vormt de basis voor de aanpak in de BOS 2.0. Nieuw

ten opzichte van de BOS 1.0 is, is dat de maatregelen in de BOS 2.0 geïnstrumenteerd en juridisch geborgd worden, dat er een verwacht effect op doelbereik is opgenomen en dat monitoring mogelijk is.

Aanpassingen in de actualisatie van de BOS zullen indien van toepassing ook opgenomen worden in het BPLG. Overigens heeft de provincie Noord-Brabant op 6 juli 2023 een eerste pakket voor het BPLG aan het Rijk aangeboden. Het bevat de Houtskoolschets landelijk gebied én een pakket 'no regret-maatregelen' waar de provincie op korte termijn mee aan de slag wil.⁹ De Houtskoolschets BPLG is in samenwerking met natuur-, water- en landbouwpartners tot stand gekomen. Het schetst een gecombineerde aanpak van natuur-, stikstof-, water- en klimaatdoelen én de transitie van de landbouw in Brabant. Het pakket dat is ingediend betreft effectieve maatregelen om de doelen van het NPLG te bereiken. Op 26 maart 2024 hebben GS het voorontwerp BPLG vastgesteld.

Tot slot wordt opgemerkt dat vanuit de gebiedsanalyses die zijn opgesteld in 2017 en eerdaags geüpdatet zullen worden zoals hierboven beschreven, de provincie Noord-Brabant bezig is met een pakket aan maatregelen op de Natura 2000-gebieden. De provincie Noord-Brabant is bovendien bezig met de voorbereiding van een gebiedsgerichte aanpak (inhoudende bron- en herstelmaatregelen) om de stikstofdepositie te reduceren. In dat kader wordt onder meer de effectiviteit van de getroffen en te treffen (passende) maatregelen nader beoordeeld en geactualiseerd. Waarbij dan ook concreet wordt getoetst aan de te bereiken omgevingswaarde in 2030 zoals verankerd in artikel 2.15a van de Ow (waarbij in de BOS wordt aangesloten). Wanneer de resultaten daartoe nopen zullen de maatregelen aangevuld en/of aangescherpt worden. Die aanpak is vooralsnog de meest aangewezen weg om stikstofreductie te bewerkstelligen. Dat dit tijd vergt om op te stellen zal een ieder kunnen beamen. Verschillende disciplines op rijks- en provinciaal niveau zijn bezig om deze aanpak vorm te geven. De gebiedsgerichte aanpak groen blauw bestaat in basis uit vijf fasen, voorafgegaan door een gedegen voorbereiding. Binnen deze passende maatregelen past een willekeurige aanschrijving niet en voorts levert zo'n individuele aanschrijving ook niet de ruimte op die nodig is om structureel tot een verbetering van de Natura 2000-gebieden te kunnen komen.

Beheersmaatregelen/natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen

Naast de stikstofreducerende maatregelen wordt ook gewezen op beheersmaatregelen en (andere) natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen die in de Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant (zullen) worden genomen.

De komende jaren wordt gewerkt aan een gebiedsgerichte aanpak in de verschillende Natura 2000-gebieden om middelen zo gericht mogelijk in te kunnen zetten ten behoeve van de natuurdoelen van de gebieden. Het gaat daarbij (onder meer) om fysieke maatregelen in Natura 2000-gebieden ter verbetering van de natuurconditie. Daarbij kan worden gedacht aan het verwijderen van stikstofrijke grondlagen en het verhogen van het grondwaterpeil teneinde achteruitgang te voorkomen/tegen te gaan. Dit is relevant omdat dergelijke (fysieke) maatregelen veel invloed kunnen hebben op de staat van bepaalde habitats en daarmee ook op de weerbaarheid tegen stikstofdepositie. Zo kan het verbeteren van de hydrologische situatie door middel van fysieke maatregelen veel invloed hebben op de staat van instandhouding van een gebied. Voor veel habitattypen met een zeer lage kritische depositiewaarde, zoals bijvoorbeeld de zure vennen, is de hydrologische situatie zelfs het kernprobleem.

⁹ Houtskoolschets BPLG van provincie Noord-Brabant d.d. 14 maart 2023 en Toelichting op de twee no-regret maatregelpakketten BPLG d.d. 4 juli 2023, met documentnummer 5283014

Daarbij wordt onder meer ook gewezen op paragraaf 4.1 van de Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant. In deze paragraaf wordt ingegaan op maatregelen ten behoeve van het sterker maken van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (in het kader van het tandwiel natuur) en waarom deze maatregelen bijdragen en zelfs essentieel zijn voor de stikstofaanpak. Naast genoemde maatregelen zoals herstel van waterhuishouding en het verwijderen van stikstofrijke grondlagen, is een voorbeeld de 'Gebiedsgerichte aanpak groen blauw', zoals beschreven in paragraaf 4.1.3 van de Bouwstenen aanpak stikstof Noord-Brabant. In Noord-Brabant wordt gewerkt aan realisatie van het natuurnetwerk, schoon en voldoende water, herstel van de natuurlijke condities en een toekomstbestendige landbouw. De gebiedsgerichte aanpak groen-blauw bundelt als het ware al die opgaven per gebied. Uitvoering van lopende projecten loopt hierbij maximaal door. Zie meer uitgebreid ook de website van de groen-blauwe gebiedsgerichte aanpak: <https://ggagroenblauw.nl/overgga/over/default.aspx>.

Dat dergelijke natuurherstel- en verbeteringsmaatregelen bijdragen aan de stikstofaanpak volgt bovendien ook uit het ontwerpprogramma stikstofreductie en natuurherstel. In paragraaf 5 wordt ingegaan op maatregelen voor natuurverbetering (zoals ook uitgebreid uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Natuur). In paragraaf 5.5 worden generieke en gebiedsgerichte maatregelen voor natuurverbetering besproken. Onder meer wordt genoemd dat een effectieve bescherming van natuur en biodiversiteit in het bijzonder is gebaat bij een aanpak passend bij een specifiek gebied. Daarom wordt er naast generieke maatregelen vooral ingezet op een gebiedsgerichte aanpak met een mix van vijf maatregelen, zo staat er in het ontwerpprogramma. Als gebiedsgerichte maatregelen in het kader van het Uitvoeringsprogramma Natuur worden genoemd:

1. Versnellen verwerving, optimaliseren van inrichting en beheer;
2. Verbetering kwaliteit bestaande natuurgebieden;
3. Inzet op maatregelen in overgangsgebieden, inclusief het verbinden van gebieden;
4. Extra hydrologische maatregelen;
5. Overige kwaliteitsmaatregelen bovenop Natuurpact.

Een uitgebreide toelichting op de (generieke en) gebiedsgerichte maatregelen is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Natuur. Daarnaast wijzen wij erop dat de natuurdoelanalyses zelf ook een set aan maatregelen bevatten. Deze resultaten komen voort uit een onderzoek dat op habitatniveau is uitgevoerd, de natuurdoelanalyses zijn namelijk inhoudelijke, ecologische analyses en rapportages. De resultaten zijn vervolgens benut voor de uitwerking van de maatregelen in de gebiedsplannen en de uitwerking van de tweede fase van het Uitvoeringsprogramma natuur.

Uit het openbare besluit van GS van 18 juni 2024 blijkt dat GS in juli 2024 een aanvraag indienen van € 178,8 miljoen bij het Rijk voor verstrekking van een specifieke uitkering uit het Uitvoeringsprogramma Natuur. Deze aanvraag is op 22 juli 2024 ingediend bij het Rijk. De aanvraag is voorafgaand aan het indienen afgestemd met het Rijk, waardoor duidelijk is geworden dat de aanvraag volledig is en voldoet aan de gestelde eisen. Dit rijksgeld is reeds voor de provincie gereserveerd. Van deze € 178,8 miljoen zal de provincie, in de periode 2024 - 2032, €138,4 miljoen besteden aan maatregelen die bijdragen aan het verder versterken en verbeteren van stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Dit zijn extra maatregelen in en om deze gebieden, zoals systeemherstel van water en bodem, verhogen van de kwaliteit van de inrichting van het Natuurnetwerk, aangepast landbouwkundig gebruik in de overgangszones en extra bosrevitalisering en bosaanleg. Deze maatregelen passen in de aanpak van de stikstofproblematiek voor Natura 2000-gebieden, zoals de Wsn van provincies vraagt. De overige €40,4 miljoen wordt besteed aan compensatie van bos dat in het kader van Natura 2000-herstel vanaf 2017 is verwijderd binnen habitattypes waar bomen geen onderdeel van uit horen te maken.

Bovendien worden er al maatregelen in de Natura 2000-gebieden uitgevoerd ondanks dat de gebiedsplannen uit de gebiedsgerichte aanpak nog niet zijn afgerond. Hieronder is voor de Natura 2000-gebieden 'Oeffelter Meent' en 'Deurnsche Peel & Mariapeel' een aantal maatregelen uiteengezet.

Maatregelen in 'Oeffelter Meent'

Het gebied is aangewezen als habitatrictlijngebied voor 2 habitattypen en 3 habitatrictlijnsoorten. Voor het prioritair habitatype stroomdalgraslanden (H6120) en de 3 habitatrictlijnsoorten schetst de NDA de verwachting dat het vastgestelde pakket maatregelen verslechtering van stikstofgevoelige habitats voorkomt, maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen op lange termijn (een zogeheten 'ja, mits' conclusie). Op het moment van schrijven van de NDA van de 'Oeffelter Meent' is nog onduidelijk tot welke (regionale) kwantificering van uitbreidings- en kwaliteitsverbeteringsdoelen de landelijke actualisatie van Natura 2000-doelen, die onder verantwoordelijkheid van het ministerie van LNV wordt uitgevoerd, zal leiden. Desondanks worden er al wel maatregelen uitgevoerd in het gebied. Voor beide habitattypen zijn stikstofdepositie, dynamiek, aanvoer voedingsstoffen, connectiviteit en voedselrijkheid van de bodem aangewezen als knelpunten. Voor de aangewezen habitatrictlijnsoorten zijn geen doelstellingen aangewezen vanwege een gunstige staat van instandhouding.

Voor beide habitattypen wordt er ingezet op het afvoeren van voedingsstoffen. Na het beëindigen van drukbegrazing in de stroomdalgraslanden (H6120) in 2017 na onvoldoende resultaat wordt er op dit moment ingezet op het kleinschalig en gevarieerd plaggen en graven. Het doel is voornamelijk het tegengaan van vermessing, zonder dat er een effect wordt verwacht qua verzuring. Hiervoor wordt deze maatregel aangevuld door het lokaal strooien van kalk. In het verleden zijn stortstenen aan de Maasoeveren verwijderd, om de functie van sedimentatie/erosie/buffering weer te herstellen en is er rivierzand aangevoerd. Voor de glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver, H6510A) wordt er ingezet op een combinatie van extra maaien, aanvullend op het reguliere maaibeheer, en selectief bemesten door het toevoegen van kaliumsulfaat (kaligift) en afvoeren (uitmijnen). Met deze maatregelen worden bepaalde specifieke nutriënten toegevoegd in de bodem, met name kalium, die zorgen dat soorten die normaliter gelimiteerd zijn door een tekort aan deze stoffen sneller groeien. Door deze veelvuldig te maaien vermindert relatief gezien de hoeveelheid aan fosfor en stikstof en ontstaat er een versneld verschalend effect ten opzichte van enkel maaien.

Voor een overzicht van alle uitgevoerde maatregelen in het Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent' en de effecten daarvan verwijzen wij naar paragraaf 6.1 van de Natuurdoelanalyse Oeffelter Meent van 28 februari 2023. Uit de natuurdoelanalyses volgt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de stikstofdepositie terug te dringen. Om de nodige forse reductie van de stikstofneerslag te versnellen en realiseren is de aanpak piekbelasting van start gegaan. De effecten hiervan zijn nog niet inzichtelijk. Andere maatregelen die genomen moeten worden, worden in de komende periode verder geconcretiseerd en geborgd. Naast de specifiek op hydrologie gerichte maatregelen zijn nog enige tijd (aanvullende) effectgerichte maatregelen nodig om de effecten van verzuring en vermessing als gevolg van stikstofdepositie (in combinatie met effect van verdroging) tegen te gaan. Zo staan in de paragraaf hieronder de verschillende opkoopregelingen omschreven. Doordat sommige regelingen nog lopen of van kracht moeten worden, is er nog geen concrete stikstofwinst inzichtelijk.

Maatregelen in 'Deurnsche Peel & Mariapeel'

Ondanks dat het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' nog in de visievormingsfase zit, worden momenteel al maatregelen uitgevoerd in het gebied. Het gebied is aangewezen als habitatrictlijngebied voor 3 habitattypen en 2 habitatsoorten. De actieve hoogvenen (H7110A) is

een prioritair habitattype. Het gebied is aangewezen als vogelrichtlijngebied voor 4 broedvogelsoorten en 2 niet-broedvogelsoorten. De natuurdoelanalyse schetst de verwachting dat voor het behalen van de instandhoudingsdoelen van de habitattypen stikstofdepositie en hydrologie gelden als knelpunt.

Zo is medio 2023 in opdracht van provincie Noord-Brabant een project uitgevoerd door waterschap Aa en Maas om de natuur in de Peel te behouden. Het projectgebied 'Leegveld' ligt in de gemeente Deurne. In dit project is in totaal 940 hectare bestaande natuur verbeterd en 180 hectare nieuwe natuur ingericht, waardoor de verdroging van de bestaande natuur vermindert. De voedselrijke top laag op 100 hectare voormalige landbouwgrond is verwijderd en er zijn 45 stuwen geplaatst om de waterstand te kunnen regelen.

Door verschillende ingrepen als begrazing, plaggen, berkenopslag verwijderen en maaien, wordt de verrijkte bovenlaag van de bodem verwijderd. Vaak wordt een combinatie van natuurherstelmaatregelen toegepast. Er zijn bijvoorbeeld extra hekwerken geplaatst door Staatsbosbeheer, zodat er op meerdere plekken begrast kan worden door onder andere runderen en geiten. Het verwijderen van berken is een van de maatregelen om verdroging en het dichtgroeien van het open gebied tegen te gaan. Bomen in het hoogveen verdampen veel water, en de bladeren vangen stikstof uit de lucht die vervolgens weer uitspoelt op de bodem. In onder andere deelgebied 'Het Zinkske' haalt Staatsbosbeheer de trosbosbes weg.

Voor een overzicht van alle uitgevoerde maatregelen in het Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel' en de effecten daarvan verwijzen wij naar paragraaf 6.1 van de Natuurdoelanalyse Deurnsche Peel & Mariapeel van 28 februari 2023. Uit de NDA volgt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de stikstofdepositie terug te dringen. Om de nodige forse reductie van de stikstofneerslag te versnellen en realiseren is de aanpak piekbelasting van start gegaan. De effecten hiervan zijn nog niet inzichtelijk. Andere maatregelen die genomen moeten worden, worden in de komende periode verder geconcretiseerd en geborgd. Naast de specifiek op hydrologie gerichte maatregelen zijn nog enige tijd (aanvullende) effectgerichte maatregelen nodig om de effecten van verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie (in combinatie met effect van verdroging) tegen te gaan. Zo staan in de paragraaf hieronder de verschillende opkoopregelingen omschreven. Doordat sommige regelingen nog lopen of van kracht moeten worden, is er nog geen concrete stikstofwinst inzichtelijk. Wel hebben wij inmiddels een aantal intrekingsverzoeken van deelnemers aan de LBV-(plus) regeling ontvangen. Het stoppen van de 19 bedrijven die tot nu toe een intrekingsverzoek hebben ingediend resulteert in circa 56 mol N/ha/jr indicatieve stikstofwinst op de 'Deurnsche Peel & Mariapeel'. De intrekingsverzoeken die wij ontvangen van deelnemers van de LBV en LBV-plus regelingen worden tevens met prioriteit opgepakt en afgehandeld.

Opkoop piekbelasters

Een belangrijke passende maatregel die onderdeel uitmaakt van de het pakket dat beschreven wordt in de BOS, is de opkoopregeling piekbelasters (zie paragraaf 3.2.2.1, bijlage B en bijlage C van de BOS; ook wel genoemd de Maatregel Gerichte Aankoop). De provincies worden via een zogenoemde specifieke uitkering (hierna: SPUK) in staat gesteld piekbelasters op te kopen. Piekbelasters zijn bedrijven die binnen een straal van 10 kilometer gemiddeld meer dan 2 mol N/ha/jr op een Natura 2000-gebied deponeren. Van alle varkens-, pluimvee en melkveebedrijven komen zo'n 200 bedrijven in Noord-Brabant in aanmerking vrijwillig opgekocht te worden. De provincie Noord-Brabant verwacht met de SPUK uiteindelijk tussen de 35 en 45 bedrijven te kunnen opkopen.

Met de eerste ronde van de Maatregel Gerichte Aankoop (hierna: 'MGA-1-regeling'; de vrijwillige opkoopregeling voor piekbelasters) heeft de provincie Noord-Brabant met acht bedrijven een overeenkomst gesloten om te stoppen. Met deze concrete aankopen verdwijnt zo'n 47.300 kg stikstof rondom de Natura 2000-gebieden 'Kempenland-West', 'Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux', 'Groote Peel', 'Deurnsche Peel & Mariapeel' en 'Kampina & Oisterwijkse Vennen'. Er kan nog geen concreet inzicht worden geboden in de uiteindelijke totale stikstofwinst, aangezien op dit moment alleen ronde 1 is uitgevoerd. Een inschatting van de depositie-effecten van de met de opkoopregeling piekbelasters reeds verworven agrarische bedrijven is wel mogelijk. In bijlage 1 is die inschatting met een proefberekening inzichtelijk gemaakt. Hiermee wordt een globaal inzicht verkregen in de stikstofeffecten gelet op de vergunde dieraantallen van deze bedrijven. Onder meer is geen rekening gehouden met emissies van materieel, vrachtverkeer, et cetera. Uit deze berekening volgt dat bij beëindiging de stikstofemissie afkomstig van uitsluitend deze acht bedrijven met in ieder geval circa 47.300 kg NH₃/jr daalt. De emissie van die bedrijven draagt zorg voor de volgende deposities op de omliggende Natura 2000-gebieden:

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	7.738,81	2.721,48	7.738,81	86,76	0,00	0,00
Per gebied	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Kempenland-West (135)	345,22	2.721,48	345,22	86,76	0,00	0,00
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)	797,26	2.419,04	797,26	47,81	0,00	0,00
Groote Peel (140)	1.010,40	2.679,86	1.010,40	41,29	0,00	0,00
Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)	512,74	2.313,50	512,74	33,59	0,00	0,00
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	1.325,25	2.654,00	1.325,25	19,24	0,00	0,00
Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131)	592,52	2.396,78	592,52	4,80	0,00	0,00
Regte Heide & Riels Laag (134)	157,58	2.375,73	157,58	2,54	0,00	0,00
Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132)	17,28	2.703,33	17,28	1,92	0,00	0,00
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138)	1.891,56	2.708,10	1.891,56	1,45	0,00	0,00
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	898,94	2.267,69	898,94	1,08	0,00	0,00
Boschhuizerbergen (144)	33,46	2.467,24	33,46	0,95	0,00	0,00
Maasduinen (145)	4,83	2.333,23	4,83	0,75	0,00	0,00

In het kader van de opkoop van piekbelasters wordt verder nog gewezen op de tweede fase van de Maatregel gerichte aankoop en beëindiging veehouderijen (hierna: MGA-2). De regeling is aanvullend op de landelijke beëindigingsregelingen de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (hierna: Lbv en de Lbv-plus). Voor veehouderijen die niet bediend kunnen worden met deze landelijke beëindigingsregelingen, kan de MGA-2 dus een optie zijn. Zo is de regeling ook voor bedrijven met andere diersoorten met een hoge stikstofneerslag op kwetsbare natuurgebieden. Bijvoorbeeld konijnen-, geiten- en schapehouderijen.

Deze regelingen zullen naar verwachting voor veel veehouderijen aantrekkelijker zijn dan de MGA-1-regeling. Daarbij geldt ook dat de toelatingseisen voor de Lbv en de MGA-2 minder streng zijn dan onder de MGA-1. De verwachting is dan ook met deze regeling meer veehouderijen worden opgekocht en beëindigd. Te meer nu diverse lopende MGA-1-besprekingen over bedrijfsbeëindiging staakten, op het moment dat duidelijk werd dat de komende regelingen aantrekkelijker zouden zijn. Hieronder worden de nieuwe regelingen kort toegelicht.

Met de LBV kunnen melkvee-, varkens- en pluimveehouders hun bedrijf of een locatie ervan vrijwillig en met subsidie beëindigen. De te verlenen subsidie bestaat uit een marktconforme vergoeding van 100% voor de door te halen productierechten én een vergoeding van 100% voor het waardeverlies van de productiecapaciteit (forfaitair). Ter vergelijking: in het kader van een eerdere beëindigingsregeling, de Subsidieregeling sanering varkenshouderijen, werd 65% van het waardeverlies van de productiecapaciteit vergoed. Volgende openstellingen van de Lbv-regeling zullen per definitie minder aantrekkelijk zijn.

De Lbv is een generieke regeling om stikstofdepositie te verminderen. Om in aanmerking te komen voor subsidie moeten melkvee-, varkens- en pluimveehouders (onder meer) voldoen aan een landelijke drempelwaarde voor stikstofdepositie. Er is een online tool ontwikkeld zodat ondernemers zelf kunnen nagaan of zij aan de drempelwaarde voldoen. De Lbv stond sinds 3 juli 2023 open en is gesloten op 1 december 2023. In opdracht van het ministerie van LNV worden de Lbv-aanvragen door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland zo snel mogelijk beoordeeld. De aanvragen zijn gerangschikt op volgorde van kostenefficiëntie, en er wordt gekeken naar de verhouding tussen het subsidiebedrag en de hoeveelheid stikstofneerslag die wordt voorkomen.

Naast de Lbv-regeling is ook de Lbv-plus regeling van start gegaan op 3 juli 2023. De Lbv-plus regeling is voor landbouwbedrijven met varkens, melkvee, kippen, kalkoenen of vleeskalveren die vallen onder de aanpak piekbelasting. Het gaat hierbij om bedrijfslocaties die binnen 25 kilometer van overbelaste stikstofgevoelige natuur ten minste 2.500 mol stikstofdepositie per jaar veroorzaken. De regeling is vrijwillig en staat tijdelijk open. De sluitingsdatum is reeds verlengd van 5 april 2024 naar 20 december 2024. Het budget voor deze subsidies is ook verhoogd met bijna € 1,45 miljard.

Zoals ook voormalige minister voor Natuur en Stikstof Christianne van der Wal-Zeggelink heeft aangegeven in haar Kamerstuk over de voortgang aanpak piekbelasting op 12 juni 2023, is de aanpak gericht op de circa 3000 bedrijven die de meeste stikstofneerslag op Natura 2000-gebieden veroorzaken.¹⁰ Om op korte termijn minder stikstof uit te stoten om natuurherstel mogelijk te maken, heeft het kabinet ervoor gekozen om de circa 3.000 bedrijven een kans te geven om deel te nemen, in plaats van de door de heer Remkes voorgestelde 500-600 bedrijven in het rapport 'Wat wel kan'.¹¹ Het kabinet zet vol in op deze vrijwillige aanpak en hoopt dat veel van de bedrijven die in aanmerking komen, zullen deelnemen. Op deze manier wilt het kabinet voorkomen dat verplichtende maatregelen nodig zijn om tot de noodzakelijke daling in de stikstofdepositie te komen.

Pas na de sluitdata van de regelingen zal het kabinet toetsen aan de hand van (voorziene) resultaten van de aanpak piekbelasting of er voldoende zicht is op het halen van de doelen. Zo niet, dan zal overgegaan moeten worden tot de inzet van andere instrumentaria.

¹⁰ Kamerbrief over de voortgang aanpak piekbelasting van de minister voor Natuur en Stikstof d.d. 12 juni 2023, met kenmerk: DGLGS / 27399214.

¹¹ Rapport van Johan Remkes 'Wat wel kan' d.d. 5 oktober 2022.

Totdat inzichtelijk is wat de opbrengst van met name deze regelingen is, zien wij een willekeurig verzoek tot intrekking van een vergunning als een te vergaande maatregel.

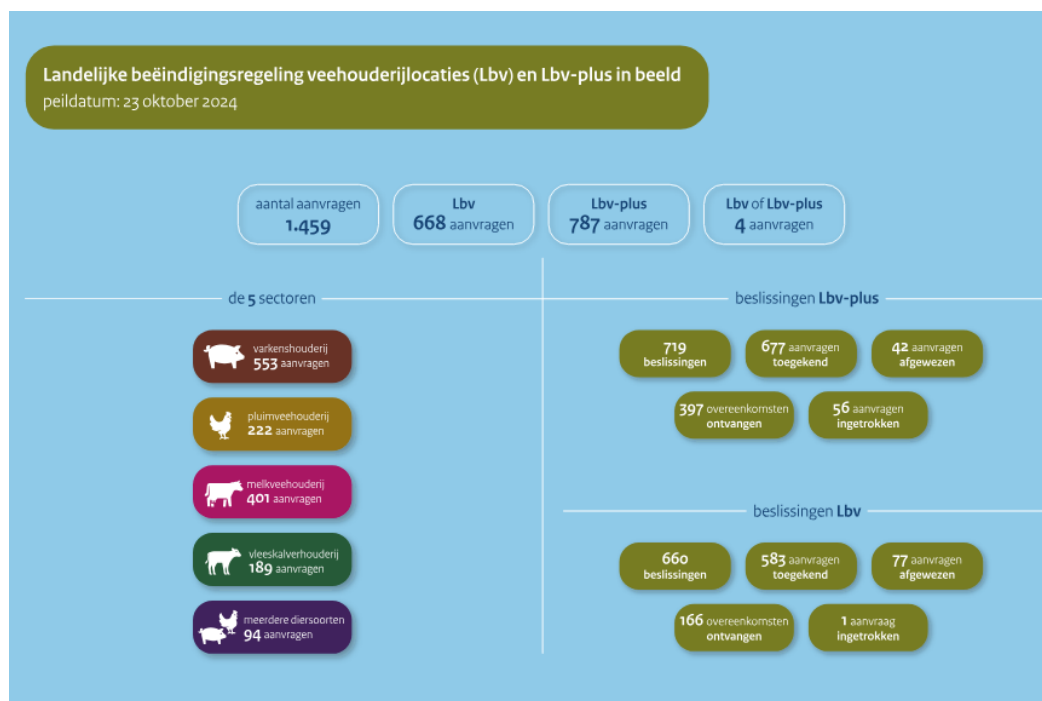
Naast een generieke regeling is maatwerk nodig, gericht op bedrijfslocaties die voor een specifiek Natura 2000-gebied de grootste depositiebelasting opleveren. De MGA-2-regeling geeft provincies de mogelijkheid om deze zogenoemde piekbelasters gericht aan te kopen of te laten beëindigen.

Alle veehouderijsectoren kunnen deelnemen aan de MGA-2. Een belangrijke voorwaarde is dat de depositie vanuit een veehouderij op een overbelast Natura 2000-gebied groter is dan de drempelwaarde voor dat betreffende Natura 2000-gebied. Ook voor de MGA-2 wordt een online tool ontwikkeld zodat ondernemers kunnen nagaan of zij voor een Natura 2000-gebied aan de drempelwaarde voldoen en daarmee in aanmerking komen voor de MGA-2. Daarnaast gaat de regeling uit van bedrijfsspecifieke taxaties, wat gunstig kan zijn voor verouderde bedrijven. Op 15 augustus 2024 is de regeling goedgekeurd door de Europese Commissie.

De verwachting is dat de MGA-2 de tweede helft van 2024 opengesteld zal worden. De beoogde looptijd van de MGA-2 zal 3 jaar zijn.

Op 18 november 2024 zal een LBV regeling opengesteld worden voor kleine sectoren zoals eenden, melkgeiten, konijnen, vleeskalveren, zoogkoeien en vleesstieren. Deze regeling is een aanvulling op de eerste LBV regeling voor sectoren die niet onder die regelingen vallen.

De verwachting is dat vanwege de meer gunstige voorwaarden met de Lbv-plus, de Lbv en de MGA-2 (nog) meer stikstofdepositiewinst zal worden behaald dan de MGA-1-regeling. Ter indicatie verwijzen wij naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Uit de laatste cijfers blijkt dat op 23 oktober 2024 in totaal 1.459 veehouders een aanvraag ingediend hebben voor de Lbv en Lbv-plus regelingen. Op dit moment zijn er voor de Lbv 660 beslissingen verstuurd en zijn er al 166 ondertekende overeenkomsten ontvangen en zijn er voor de Lbv-plus 719 beslissingen verstuurd en zijn er al 397 ondertekende overeenkomsten ontvangen. Door de budgetophoging is er genoeg budget voor alle aanvragen voor de Lbv die aan de voorwaarden voldoen. Deze cijfers geven een beeld van de belangstelling voor de subsidies:

Bovendien zorgt de vrijwillige aard van de regelingen voor een snelle daling van de stikstofdepositie. Wij willen hiermee benadrukken dat het opkopen van vrijwillige stoppers voor een snellere daling van de stikstofdepositie binnen afzienbare termijn zorgt, dan de andere verplichtende instrumentaria. De reden hiervoor is dat verschillende middelen voor inspraak en rechtsbescherming openstaan bij dergelijke procedures, zoals zienswijzen en (hoger) beroep. Gezien de aard en gevolgen van dergelijke procedures, zullen deze middelen naar alle waarschijnlijkheid ook worden ingezet door de betrokken vergunninghouder. Daarmee willen wij benadrukken dat, naast de snellere doorlooptijd van procedures resulterend uit een vrijwillige opkoop zoals hiervoor toegelicht, ook de impact op de individuele vergunninghouder in verhouding met het beoogde doel en de andere passende maatregelen die worden ingezet of die beschikbaar zijn een rol spelen, ten aanzien van de keuzevrijheid die we hebben, om de vrijwillige aard van de regelingen te prevaleren boven de inzet van meer dwingende maatregelen. Zoals ook voormalige minister voor Natuur en Stikstof aangeeft in haar Kamerstuk van 12 juni 2023 over de voortgang aanpak piekbelasting, heeft het kabinet vol ingezet op deze vrijwillige aanpak.¹² De gedachte is om op deze manier te voorkomen dat vergaande verplichtende maatregelen met een grote impact nodig zijn om tot de noodzakelijke daling in de stikstofdepositie te komen. Het evenredigheidsbeginsel, proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel brengen, kort samengevat, ook mee dat door de overheid wordt gekozen voor effectieve maatregelen met de minste impact voor de vergunninghouders. Tevens wordt in het Kamerstuk aangegeven dat dit instrumentarium wel zal worden uitgewerkt. Zoals hierboven al eerder genoemd, zal pas na de sluitdata van de regelingen aan de hand van (voorzien) resultaten van de aanpak piekbelasting worden getoetst of er voldoende zicht is op het halen van de doelen. Zo niet, dan zal overgegaan moeten worden tot de inzet van andere instrumentaria.

Wij zien het dwingend toekennen van onderhavig verzoek als willekeurig, nu met de Lbv en Lbv-plus regeling op vrijwillige basis hetzelfde resultaat – namelijk de reductie van stikstofdepositie – wordt beoogd. Daarnaast staan deze regelingen open voor de 3.000 grootste belasters van Nederland. Door de vrijwillige aard van deze regelingen krijgen allerlei agrariërs de mogelijkheid om hieraan deel te nemen en te stoppen. Het actief intrekken van natuurvergunningen dan wel aanschrijven van bedrijven zou niet meer willekeurig zijn indien dit volgt uit een dergelijk beleid dat hiervoor is geïmplementeerd. Momenteel wordt er door de provincie Noord-Brabant gewerkt aan een intrekkingen- en aanschrijvingsbeleid. In dit beleid worden meerder doelen gediend, waaronder het beschikken over de juridische basis, om – indien nodig – gebruikte ruimte in natuurtoestemmingen in te kunnen trekken als passende maatregel, in aanvulling op de dekenmaatregelen. Maar ook het intrekken van latente ruimte in natuurtoestemmingen, om te voorkomen dat effecten van reducerende maatregelen teniet worden gedaan door invulling van toegestane, nog niet gebruikte ruimte.

De stikstofwinst van de Lbv-regelingen is nog niet inzichtelijk. Ter beeldvorming staat hieronder de indicatieve stikstofwinst berekend van de 19 bedrijven die reeds bij GS een intrekkingverzoek als gevolg van de deelname aan de Lbv-(plus) regelingen hebben ingediend. Dit is een indicatieve berekening van de 19 bedrijven die daadwerkelijk al een intrekkingverzoek hebben ingediend, tot nu toe hebben 343 bedrijven in Noord-Brabant zich aangemeld voor de Lbv-(plus) regelingen. Dat betekent dat er veel meer stikstofwinst wordt verwacht, maar het is niet inzichtelijk waar de 340 bedrijven gelegen zijn. Om die reden is onderstaande afbeelding toegevoegd ter illustratie en geeft

¹² Kamerbrief over de voortgang voortgang aanpak piekbelasting, van de demissionair minister voor Natuur en Stikstof d.d. 12 juni 2023, met kenmerk DGLGS/27399214

deze alleen de indicatieve stikstofwinst van de 19 bedrijven weer die reeds een intrekingsverzoek hebben ingediend.

Per gebied	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)	780,74	2.814,94	780,74	207,50	0,00	-
Deurnsche Peel & Mariapeel (139)	1.325,25	2.682,53	1.325,25	56,03	0,00	-
Kempenland-West (135)	407,29	2.672,49	407,29	54,67	0,00	-
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138)	1.893,11	2.475,98	1.893,11	39,14	0,00	-
Groote Peel (140)	1.010,39	2.356,65	1.010,39	21,61	0,00	-
Maasduinen (145)	3.311,77	3.396,90	3.311,77	14,03	0,00	-
Strabrechtse Heide & Beuven (137)	905,19	2.153,93	905,19	13,52	0,00	-
Boschhuizerbergen (144)	33,20	2.425,79	33,20	10,22	0,00	-
Zeldersche Driessen (143)	11,01	2.285,40	11,01	3,94	0,00	-

Regelingen ter ondersteuning van de agrarische ondernemers

Voor ondernemers die op basis van (een combinatie) van innovatie, extensivering, omschakeling en verplaatsing tot de voor de aanpak geldende emissiereductie willen komen, zijn er diverse regelingen opengesteld en deels in werking. Hieronder wordt een aantal van die regelingen kort toegelicht. Voor meer informatie, verwijzen wij u naar de volgende website:

<https://www.onslevendlandschap.nl/aanpak-piekbelasting>.

De aankoop van gronden is geen onderdeel van de beëindigingsregelingen. Als aanvullend instrument is de Nationale Grondbank sinds 19 juli 2023 beschikbaar voor het aankopen van gronden indien de agrarisch ondernemer deze aanbiedt. Ook kan de Nationale Grondbank hele bedrijven aankopen die geschikt zijn als alternatieve locatie voor bedrijven die willen verplaatsen. Dit alles gebeurt marktconform. Taxatie van de gronden vindt plaats op basis van huidig landbouwkundig gebruik en de geldende bestemming. Door de Nationale Grondbank aangekochte gronden en bedrijven worden in overeenstemming met het gebiedsproces beschikbaar gesteld voor maatregelen zoals extensivering, ruil of verplaatsing. Hierdoor draagt de Nationale Grondbank bij aan de overgang naar duurzame landbouw, de versterking van de natuur, verbetering van de waterkwaliteit en de klimaatopgave. Dit zijn doelen van het NPLG.

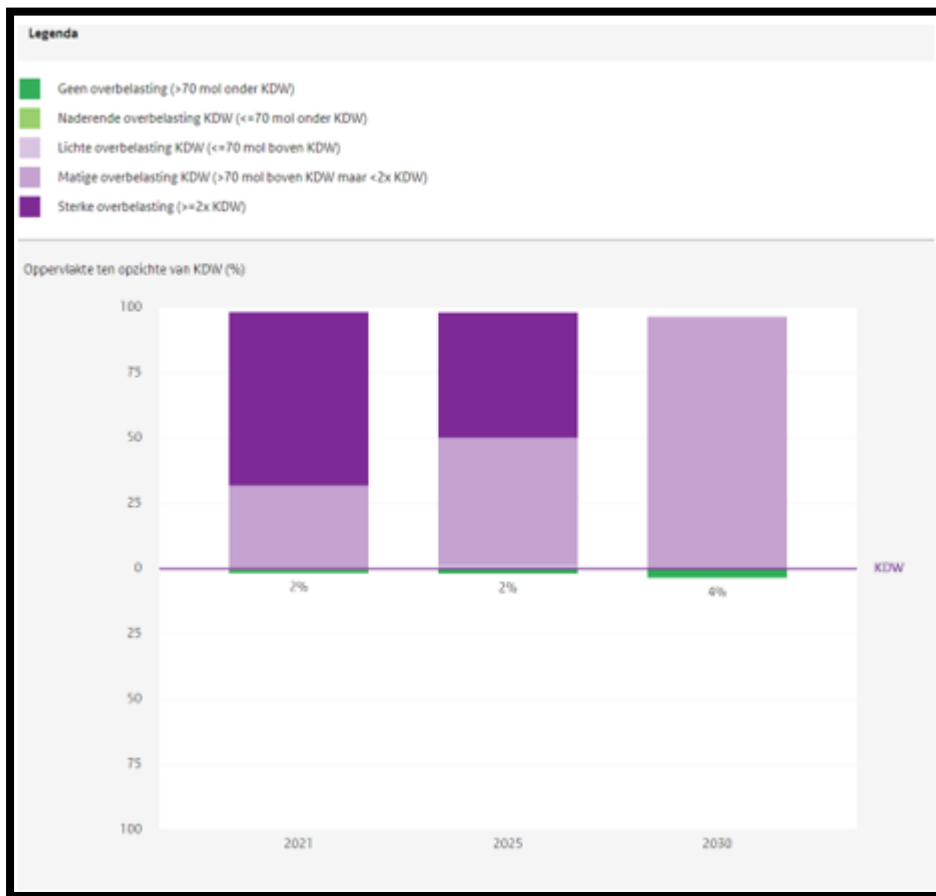
Voor innovatie wordt gewerkt aan de openstelling van de module Investerings van de subsidieregeling 'Subsidiemodules brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen' voor bedrijven die onder de aanpak piekbelasting vallen. De investeringsmodule is opengesteld op 21 oktober 2024. De module zal zich richten op ondersteuning bij investering in brongerichte emissiearme stalsystemen en technieken. Bij de selectie wordt rekening gehouden met de effectiviteit van emissiearme stalsystemen in de praktijk.

Bij extensiveren gaat het om het verlagen van de veebezetting per hectare. In het kader van het Nationaal Strategisch Plan en van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) zullen subsidies aangevraagd kunnen worden door (samenwerkingsverbanden van) melkveehouders in en rond veenweidegebieden en Natura 2000-gebieden die willen extensiveren en daarbij tevens meer beweiding toepassen. De regeling is voor een bredere groep opgesteld dan alleen bedrijven die vallen onder de aanpak piekbelasting. De regeling stond open van 1 mei 2024 tot 28 juni 2024. Elk jaar zal subsidie voor extensivering van het melkveehouderij bij stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden worden gegeven. Dit gebeurt door het productie- en bemestingsvolume te verlagen. Er zijn aanvragen ingediend voor in totaal ruim 17.000 hectare grond.

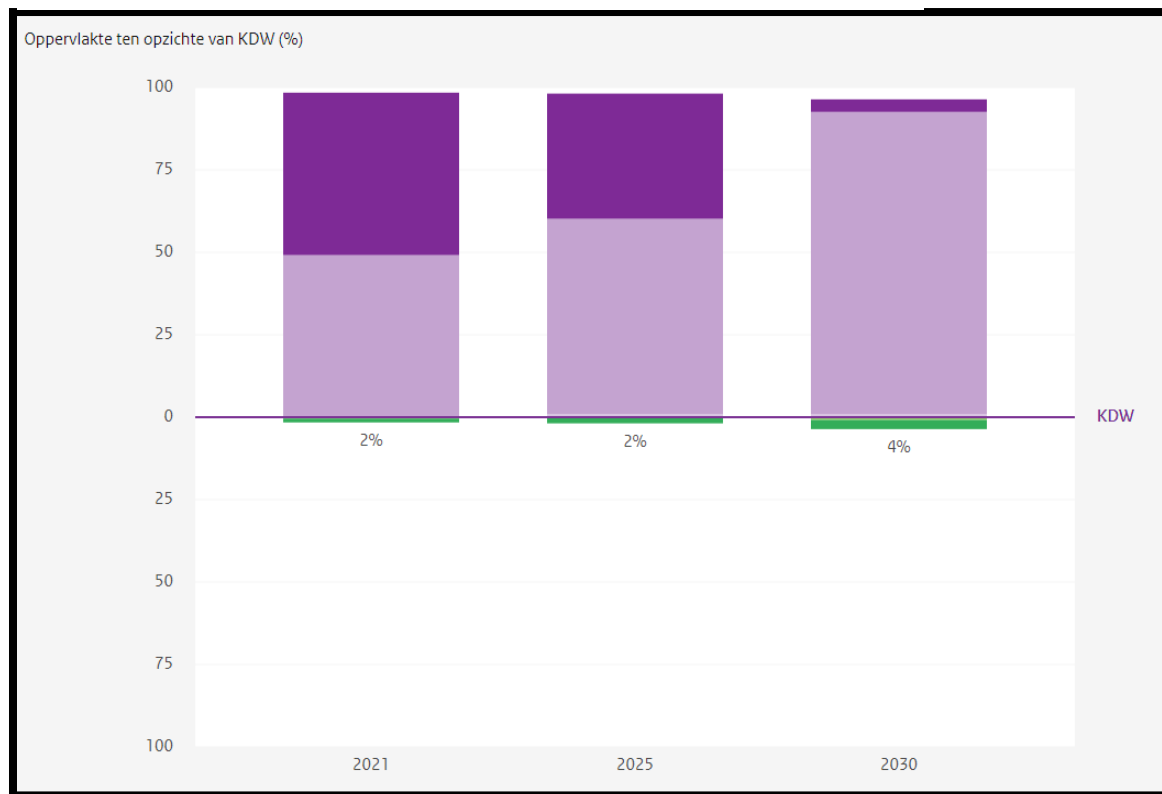
Er komt een verplaatsingsregeling voor veehouderijen met piekbelasting. Deze bedrijven kunnen subsidie krijgen voor vrijwillige verplaatsing binnen Nederland of naar een ander land in de Europese Unie. De subsidie is ook voor onderzoek naar de haalbaarheid van de verplaatsing. De aanvraagperiode voor de Landelijke verplaatsingsregeling veehouderijen met piekbelasting (Lvvp) start op 2 december 2024 en loopt tot en met 30 november 2027.

Ontwikkeling stikstofdepositie Natura 2000-gebieden

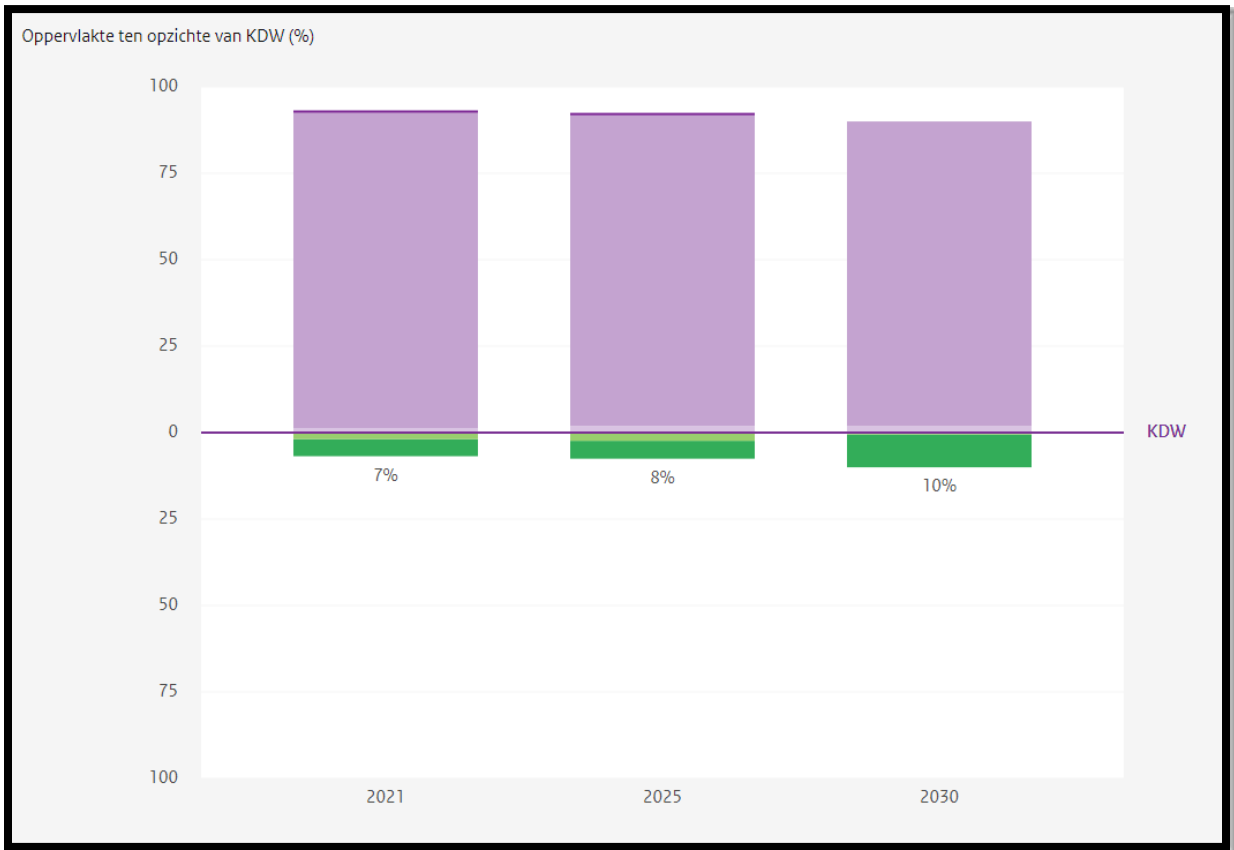
Het RIVM onderzoekt elk jaar hoe de neerslag van stikstof zich ontwikkelt, of de stikstofdoelen haalbaar zijn en, later, of ze zijn gehaald. Daaruit blijkt dat er ongeveer 20 procent minder stikstof in de kwetsbare natuur terecht komt dan in 2005. Naar verwachting daalt de neerslag tot 2030 verder. Dat komt vooral doordat verkeer en landbouw in binnen- en buitenland door maatregelen en regelgeving minder stikstof gaan uitstoten. De hoeveelheid stikstofdepositie boven de KDW is in de Natura 2000-gebieden met ongeveer 40 procent gedaald tussen 2005 en 2021. Toch is deze op veel plekken te hoog. In de natuurdoelanalyses wordt het programma AERIUS Monitor als bron gebruikt. In onderstaande figuur is de ontwikkeling van stikstofbelasting in alle Natura 2000-gebieden weergegeven.

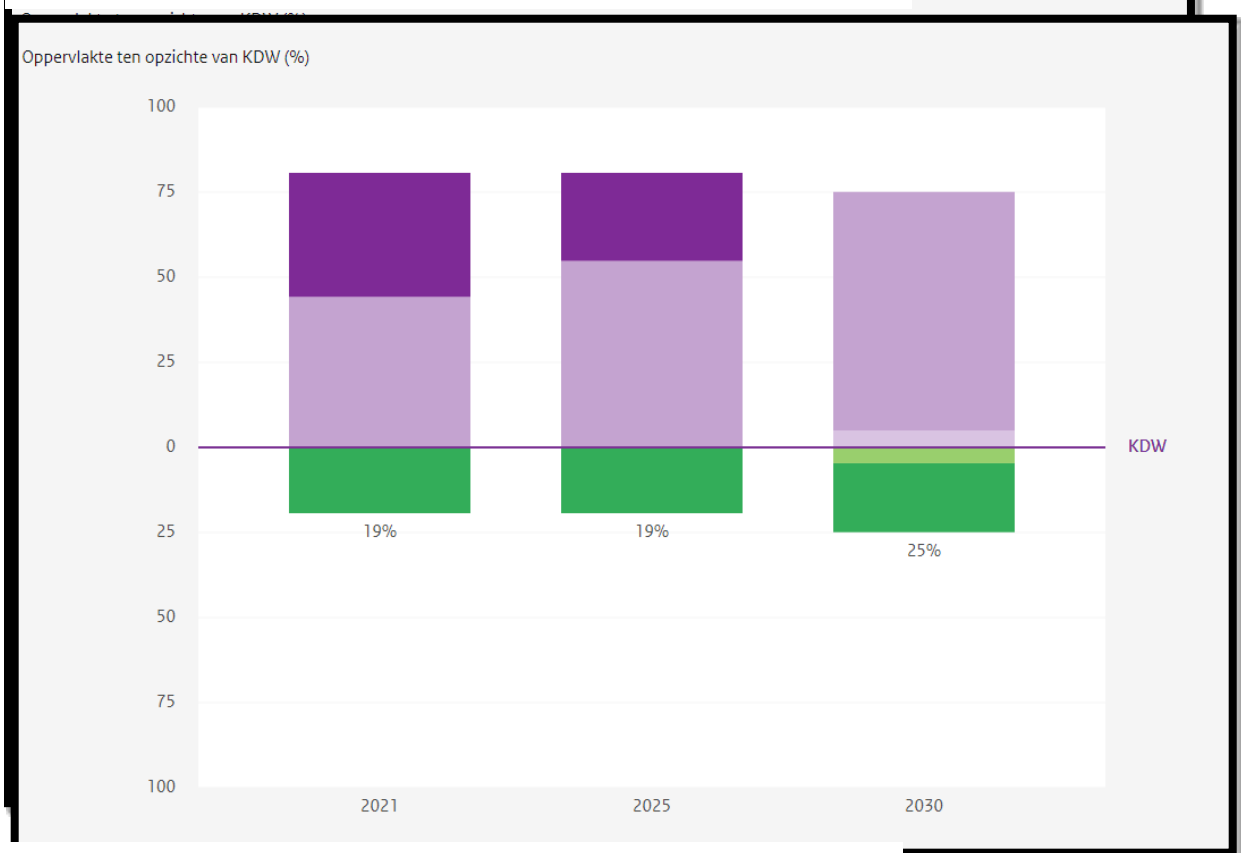
Figuur 1. Natura 2000-gebied 'Sint Jansberg'

Figuur 2. Natura 2000-gebied 'Maasduinen'

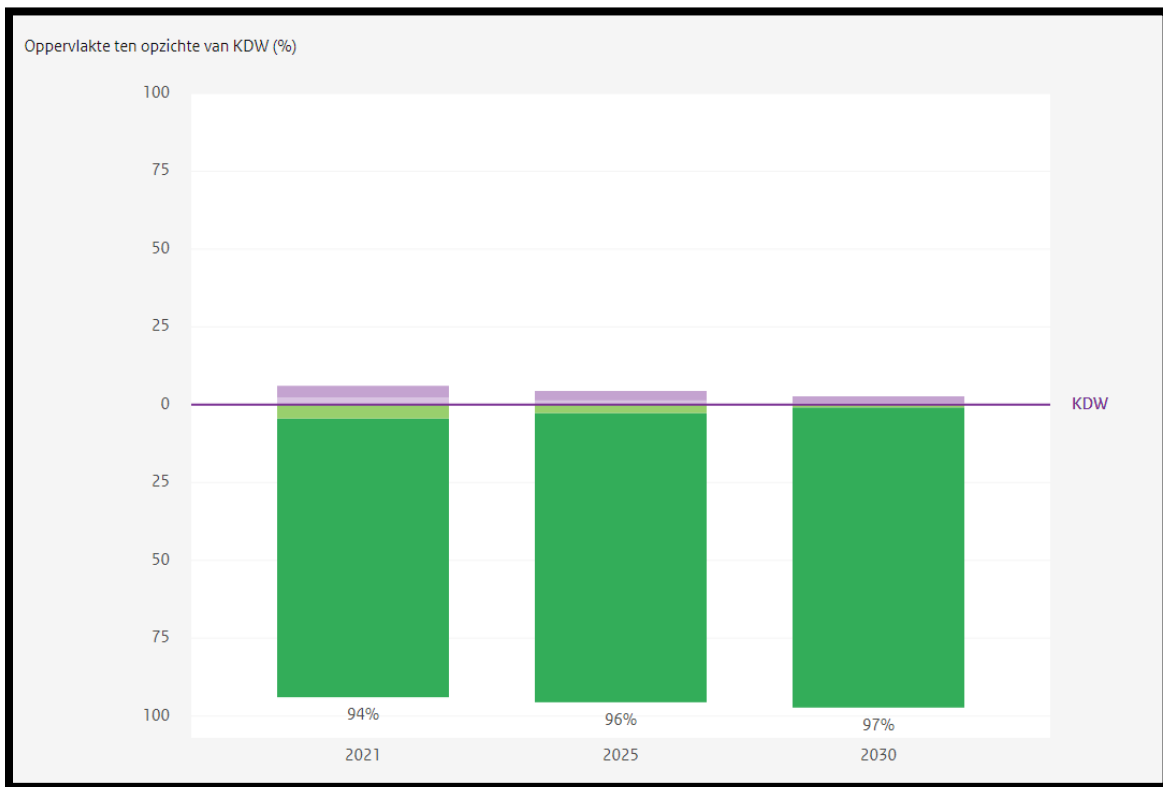

Figuur 3. Natura 2000-gebied 'De Bruuk'

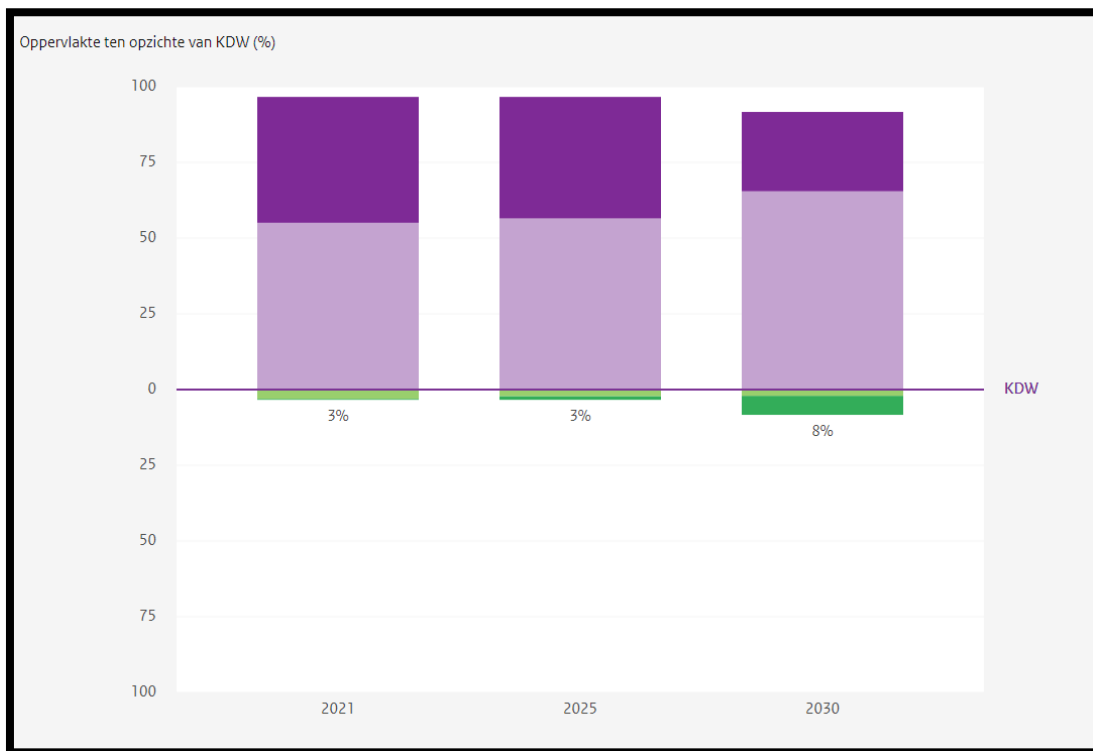

Figuur 5. Natura 2000-gebied 'Oeffelter Meent'

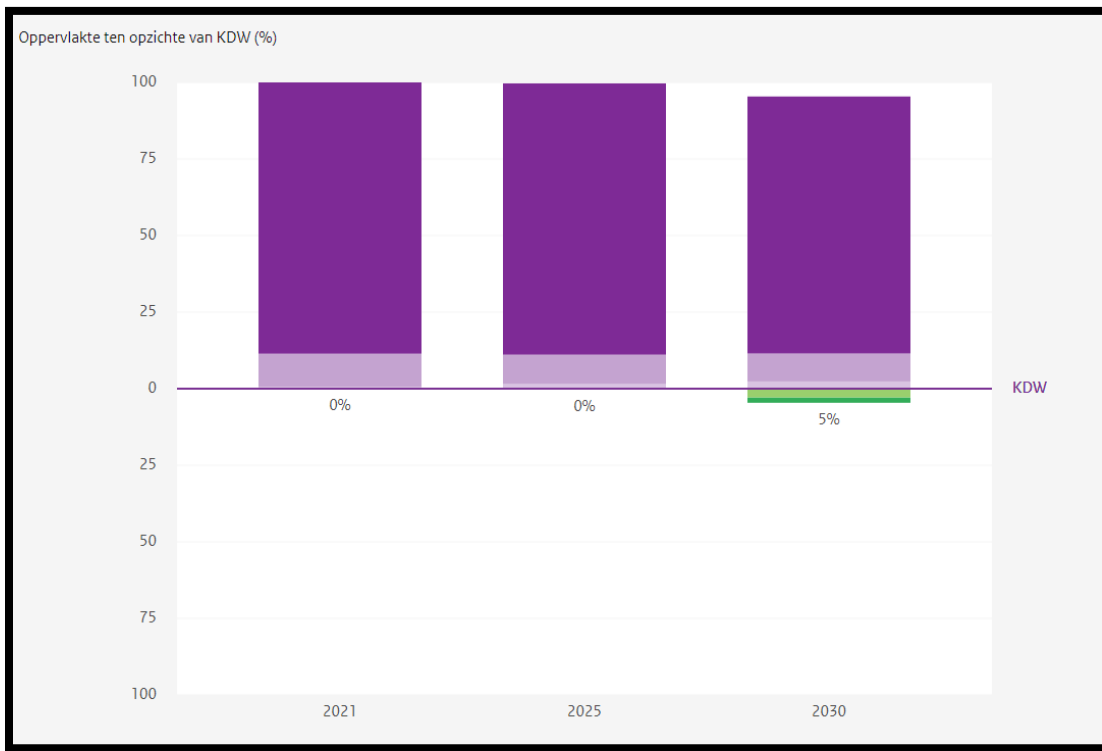
Figuur 4. Natura 2000-gebied 'Zeldersche Driessen'

Figuur 6. Natura 2000-gebied 'Rijntakken'

Figuur 7. Natura 2000-gebied 'Boschhuizerbergen'

Figuur 8. Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel & Mariapeel'

Uit AERIUS Monitor 2023 volgt dat er een daling in oppervlakte met een sterke overbelasting van de KDW te zien in alle Natura 2000-gebieden.

Deze verwachting is ongunstiger dan de verwachting uit de vorige versie van AERIUS Monitor. In 2023 heeft de WUR de normen voor stikstofdepositie op basis van nieuw wetenschappelijk onderzoek herzien. Daarnaast is de berekende neerslag van stikstof hoger dan uit de vorige versie van AERIUS Monitor bleek. Dit komt door het gebruik van recentere metingen bij het bepalen van de stikstofdepositie. Voor Nederlandse emissies wordt gebruik gemaakt van de ramingen van, en data geleverd door, het PBL. Jaarlijks wordt er door het PBL een Klimaat- en Energieverkenning gepubliceerd, waarin de verwachte verandering in emissies wordt ingeschat op basis van vastgesteld beleid, of op basis van voorgenomen én vastgesteld beleid, afhankelijk van het oordeel van PBL of het voorgenomen beleid al voldoende is uitgewerkt. In de depositiekaarten in AERIUS Monitor wordt gebruik gemaakt van het scenario met vastgesteld beleid. In de prognose van 2030 zijn de belangrijkste maatregelen uit de BOS meegenomen, maar is er alleen gerekend met het beleid dat tot 1 mei 2022 concreet was uitgewerkt.

Zowel de opbrengst van de Lbv-regeling, de Lbv-plus-regeling, de 'no regret'-maatregelen, de afschaffing van de derogatie als het NPLG zijn niet meegenomen in de ramingen van het RIVM die in AERIUS Monitor 2023 zijn verwerkt.

AERIUS Monitor laat zien dat de depositie in de Natura 2000-gebieden in de periode 2021 is gedaald en/of dat de depositie in de periode tot 2030 (nog) verder zal dalen.

Slotsom

Gelet op het hierboven beschreven pakket van (passende) maatregelen zijn wij van oordeel dat het opleggen van een verplichting momenteel niet noodzakelijk is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid,

van de Hrl. De (dreigende) verslechtering van de natuurwaarden in de betreffende Natura 2000-gebieden wordt voorkomen door het treffen van passende maatregelen. Zo is ook een daling van de stikstofdepositie in alle relevante Natura 2000-gebieden te zien. Hierdoor is het niet noodzakelijk om aan het onderhavig verzoek te voldoen.

Ook gelet op de stikstofdepositie als gevolg van de stikstofemissies zijn de positieve gevolgen van een aanschrijving gering. Dit geldt temeer wanneer de beperkte positieve gevolgen worden afgezet tegen de stikstofwinst die wordt behaald als gevolg van het pakket met (andere) passende maatregelen. Tevens wordt op dit moment intrekings- en aanschrijvingsbeleid ontwikkeld door de provincie Noord-Brabant. Wij zien het dwingend toekennen van het verzoek als willekeurig. Het actief intrekken van natuurvergunningen zou niet meer willekeurig zijn, indien dit volgt uit een dergelijk beleid dat hiervoor is geïmplementeerd. Totdat dit beleid is geïmplementeerd zien wij het willekeurig aanschrijven als een te vergaande maatregel.

4 Conclusie

Er worden diverse passende maatregelen genomen om de stikstofreductie te bewerkstelligen, derhalve geven wij geen uitvoering aan artikel 2.4 van de Wnb om maatregelen te treffen ten aanzien van het bedrijf W.M. van Dommelen, gelegen aan de Udensedijk 32, 5451 PK te Mill.